

INTÁRIUS KÖZLÖNY

Kolozsvár, 1888-1948/1991.4.(63.) évfolyam, 7-8-9. szám, 1992. július-szeptember

Ára 20 lej.

Dr. Szabó Árpád

A család a keresztény élet iskolája

A társadalmi érdek megköveteli az egészséges és szilárd házassági kapcsolatok létesítését és fenntartását. A család csak akkor tud megfelelni feladatának, ha kialakulhat a házassági együttéléshez szükséges szeretet, kölcsönös megértés, felelősségérzet és bizalom.

A családtervezés általános társadalmi gyakorlat lett, a gyermekszületés gondos mérlegelése előzi meg. A mérlegelendő szempontok között szerepelnek anyagi, társadalmi, kulturális, tudati, lelki, stb. tényezők, de a döntést jelentős mértékben befolyásolja a házastársak egymásközötti viszonya is. Ha ez a kapcsolat szoros, mindketten bíznak tartósságában, létrejön a család belső harmóniája.

Ezért a keresztényen vallás irányelveket is ad: a házastársak keresztényen felelősséggel élnek meg és töltsék be tisztüket. Isten iránti engedelmes tisztelettel, közös tervezéssel és igyekezettel alakítsák ki a maguk helyes álláspontját. Vegyék figyelembe saját javukat, gyermekeik javát - azokat, akik már megszülettek, és azokat, akik még születni fognak. Mérlegeljék mind a korviszonyok, mind saját életkörülményeik adta anyagi és szellemi létfeltételeket, igazodjanak a közös szempontjaihoz mind a családjukban, mind a nagyobb közösségben. Az anyagi erőfeszítéseken túl az erkölcsi alapon nyugvó közszellem kialakítása hozzásegíthet a születésszámok optimális megoldásához. A gyermekek száma a családban nem tekinthető pusztán biológiailag meghatározott jelenségnek. Ezt ugyanis az egész történelem folyamán a társadalmi helyzet, a gazdasági, kulturális, erkölcsi, lélektani stb. viszonyok határozták meg, nem csupán az anyák termékenysége.

A családról tehát elmondható, hogy a gazdagabb emberség iskolája. Életének és küldetésének teljességét akkor érheti el, ha a házastársakban megvan a szívek és lelkek közössége, az egyetértés, s a gyermekek nevelését pedig szoros együttműködésben végzik a szülők. Ők adták az életet gyermekeiknek, ezért az

Soó Zöld Margit grafikája

ők súlyos kötelességük azok felnevelése. Anyira jelentős a szülői nevelés, hogy hiányát alig lehet pótolni. A szülők feladata, hogy az Isten és ember tiszteletével olyan családi légkört teremtsenek, amely elősegíti a gyermekek minden irányú nevelését az egyéni és a közösségi élet számára. A család az első iskolája azoknak a társas erényeknek, amelyekre minden közösségnek szüksége van. Igen fontos, hogy a gyermekek már kis korukban megtanulják Isten ismeretét és tiszteletét, valamint embertársaik szeretetét. A gyermekek a családban szerzik első benyomásaikat az egészséges emberi közösségről, a család vezetni be őket, lépésről-lépésre, a társadalom szélesebb közösségébe.

Az apa tevékeny jelenléte igen előnyös hatással van a gyermekek jellemének alakulására. A gyermekek, különösen a kisebbek, rászorulnak arra, hogy az anya otthonának élhessen. Ezt

(Folytatás a 2. oldalon)

Molnos Lajos Béke

Pattog a tűz
a lábasban serceg
a kolbász;
anyám szítál:
tömötten hullik a
súlyos liszt rakásba,
beleteszi a háborgó
vízbe,
s míg keveri,
a nyitott ablakon
beömlik
a hús hajnali fény,
végigcsorog haján, szemén,
s mint egy fényes,
mesebeli szőnyeg,
a földön elterül;
a tornácon egy madár hangol,
s belekezd:
énekli nekifelejtkezve
gyermekkorom
messze-halkuló
bölcsofdalát;
kész a puliszka:
nyugodtan terpeszkedik
a lapítón,
gőze súlyos-melegen
arcunkba csap;
eszünk,
jól megrágva
minden falatot,
aztán elindulunk
mi, férfiak;
előnkbe jön a Nap:
mosolya csillog
a kaszák
éles vasán...

A család a keresztény élet iskolája

(Folytatás az 1. oldalról)

tehát lehetővé kell tenni, de úgy, hogy az asszony jogos társadalmi felemelkedése is biztosítva legyen. A gyermekeket úgy neveljük és oktassák, hogy felnőtt korukba jutva teljes felelősségtudattal kövessék hivatásukat, és képesek legyenek az életben akként elhelyezkedni, hogy házasságra lépve a maguk családját kedvező körülmények között alapíthassák meg.

A családnak a társadalom alapjaként kell tovább élnie, olyan közösségként, amelyben nemzedékek élnek együtt és segítik egymást nagyobb bölcsesség megszerzésében és abban, hogyan lehet az egyén jogait összekapcsolni a társadalmi élet egyéb követelményeivel. Azoknak tehát, akik hatni tudnak a közösségekre és társadalmi csoportokra, így az egyháznak is, erőteljesen sürgetniük kell a házasság és a család helyzetének javítását. A közhatalom tartsa kötelességének, hogy elismeri, óvja és erősíti a házasság és a család igaz természetét, védi a közérkölcöket, és segíti a családok boldogulását. Biztosítani kell a szülők jogát ahhoz, hogy gyermekeinek adjanak életet és őket a családi körben felnevelhessék. Előrelátó törvényhozás és különféle kezdeményezések védelmezzék és megfelelően támogassák is azokat, akik sajnálatosan nélkülözik a családi otthon melegét.

A keresztény hívő emberek megkülönböztetve az örök értékeket a múlandóktól, kitartóan növelik a házasság és a család megbecsülését, mind életük tanúságtételével, mind pedig a jóakarátú emberekkel együttműködve, hogy így leküzdjék a nehézségeket s biztosítsák a családnak mindazt, ami korunkban megkönnyíti az életet. E cél eléréséhez nagy segítség lehet a hívő emberek érzelme és egészséges erkölcsi felfogása.

A tudósok, kivált a biológia, orvostudomány, szociológia és a lélektan szakemberei, nagyon jó szolgálatot tehetnek a házasság és a család intézményének, ha kutatásaikat összehangolva iparkodnak egyre jobban megvilágítani azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik az erkölcsileg megalapozott családtervezés módját s ezáltal segítenek kialakítani a jövő családi eszményét.

Ebben a munkában feltétlenül fontos szerepet kell biztosítanunk a vallásos hit és a család kölcsönhatásának. A család ugyanis próbaköve volt mindig a világnézetek életképességének, így a vallásnak is. A kérdést először teológiai síkon kell megfogalmaznunk: mit teszünk azért, hogy hitünk elevenítse a családokat, hogy a családi élet számunkra ne gondot és nyűgöt, hanem kibontakozási lehetőséget jelentsen? A gyakorló családoknak pedig meg kell vizsgálniuk a kérdés másik vonatkozását: hogyan ápolják a hitet, hogyan törekedjenek arra, hogy a hatékony hit hordozói legyenek, s ezáltal, a maguk módján, segítsék az evangélium továbbfejlődését.

Abból az előfeltételből kell kiindulnunk, hogy nincs hitbeli, sőt egyházi megújulás sincs a család életének megújulása és megerősödése nélkül. Nem indokolatlan ez a hangsúly, mert az, hogy egy világnézet, meggyőződés gyökeret eresztesse a társadalom testébe vagy sem, azon fordul meg, hogy élhető-e, vagy sem. Mégpedig nem professzionisták, hanem családok által. Amikor megpróbáljuk hit- és életfelfogásunkat korszerű formában előadni, vagy istentiszteletünk megújításával foglalkozunk, akkor számolnunk kell azzal, hogy mindez teljesen hatástalan is maradhat, ha a családok életét nem tudjuk formájában a huszadik század, tartalmában pedig az

evangélium gondolatvilágához igazítani. Egy adott területen az egyház csak akkor él, ha nemcsak a lelkesek és a kevés számú világi, hanem a családok is élnek hitüket. A vallásnak elsősorban nem az intézményekben (ezekben is!), hanem az emberekben kell élnie, s az emberek tömegének életformájában, a családban.

Ezért a családot a mindennapi társadalmi élet „gyakorlóterévé” kell tennünk. Azok az erények, amelyek a közösség számára alapvetően fontosak, csak a családi otthonban sajátíthatók el. A másokért való munkát, mások önzetlen segítségét, a másokkal szembeni türelmet, a rossznak jóval viszonzását, egyszóval önmagunknak a jézusi eszményhez igazodó formálását aligha sajátíthatjuk el másutt, mint a családban. A gyermek egy meghatározott életszakaszban vagy megtanul szeretni, vagy ha nem, akkor ezt az érzelmet sohasem tudja hiánytalanul kialakítani magában. A szaktudomány egyre többet beszél arról, hogy az ember életében milyen nagy szerepe van az ún. „imprinting”-eknek (belenyomás, belevésés). A szülőknek ezért modellekké kell válniuk. Tudatában kell lenniük annak, hogy életük minden mozzanata nevelés. A legjellegzetesebb jézusi vonásokat is a keresztény család „nyomatja bele” a gyermek lelkébe, vagy pedig hiányozni fognak ezek a közösség életéből. Érezzük-e felelősségünket, amelyet egyben fel kell ébresztenünk a családokban is, éppen jövőnk érdekében?

Sokfelől hallani, hogy a család válságban van, elavult ez az életforma. Az ilyen nézetek legjobb cáfolata a hívő emberek családi közössége. Tartsuk ezért elsőrendű fontosságúnak a család építését, s tegyük lehetővé, hogy a benne rejlő értékekkel szilárd alapja legyen mind a társadalmi élet, mind a hívő élet megújításának.

Radnóti Miklós

Naptár (Részletek)

Július

Düh csikarja fent a felhőt,
fintorog.
Nedves hajjal futkároznak
meztelábás záporok.
Elfáradnak, földbe búnak,
este lett.
Tisztatestű hőség ül a
fényesarcú fák felett.

Augusztus

A harsány napsütésben
oly csapzott már a rét,
és sárgáll már a lomb közt
a szép aranyranét.
Mókus sivít már, és a büszke
vadgesztenyén is szúr a tüske.

Szeptember

Ó, hány szeptembert értem eddig ésszel!
a fák alatt sok csilla, barna ékszer:
vadgesztenyék. Mind Afrikát idézik,
a perzselőt! a hús esők előtt.
Felhőn vet ágyat már az alkonyat,
s a fáradt fákra fátylas fény esőz.
Kibomló konttyal jön az édes az ősz.

Éjszaka

Alszik a szív és alszik a szívben az aggodalom,
alszik a pókháló közelében a légy a falon;
csönd van a házban, az éber egér se kapargál,
alszik a kert, a faág, a fatörzsben a harkály,
kasban a méh, rózsában a rózsabogár,
alszik a pergő búzaszemekben a nyár,
alszik a holdban a láng, hideg érem az égen;
fölkelt az ős és lopni lopakszik az éjben.

Kéz és könyv. Fotó: Bartha Árpád

Emlékeztető

200 év. Sok, vagy kevés? Sok, ha az ember életéhez mérjük, s kevés az örökkévalósághoz viszonyítva.

1792. július 16-án tették le a kolozsvári unitárius templom alapkövét. Erre emlékezünk!

A mi történelmünk nem mese és nem mitológia. Okadatolt történelmi valóság. 1716. március 31-én, 150 év után, katonai erőszakkal elveszik a főtéri középkori nagytemplomot az unitáriusoktól, és 80 évig templom nélkül éljük egyházközségi életünket. A Türelmi Rendelet (1781) nyomán nyílik lehetőség új templom építésére. Erre emlékezünk. 1792. július 16-án az Egyetemes Egyház s az egyházközség nevében akkori püspökünk, Lázár István elhelyezi az alapkövet az építendő új templom tornyának dél-nyugati sarkában, egy négyszögletű kőládában, amely a következőket tartalmazza:

a.) „Egy lábnyi hosszúságú, kilenc hüvelynyi szélességű Ön-tábla“, vésett betűkkel, egyik oldalán „déakul“, másik oldalán magyarul az egyházközség története.

b.) „Egy kupásnyi üveg flakóba“ három pergament, melyen a világi és egyházi vezetők

neve volt feltüntetve (latinul és magyarul). Az emlékezés fontosságáért ezt most felsoroljuk: „Az Unitaria Ekkleziák főgondnoka: P. Horváth Ferenc és Torotzkai Mihály, püspöke: Lázár István, főjegyzője: Pákei József. A kolozsvári egyházközség papjai: Almási Ádám és Márkos György. Gondnokai: Barra Mózes és Rákosi N. Ferenc. Keblitanácsosai: Ágoston Márton, Ágoston István, Sala Mihály, Sikó István, Kovátsi Lőrinc, Szakál János, Nagy Mihály, Mátéfi Dániel, Gyergyai Mihály, Gyergyai László, Komjátszegi János, Sombori Márton, Mikó András, Hints Sámuel és Stamp János. Jegyzője: Pákei János, pénztárosa: Joó Dénes. Egyházközségi: Brassai Mihály és Sintzki Gábor. Kántorai: Siménfalvi Mózes, Bartók Mihály. Kőműves pallér Török Antal.“

c.) A forgalomban volt mindenféle arany, ezüst és réz pénzekből több darabok. Az alapköv letételekor Lázár István püspök által elmondott imádság: „Felséges Isten! mi reánk vigyázó kegyes Atyánk s dolgainknak segedelme! mindeneket te birsch és te igazgatsz; az emberek minden igyekezete a te segítséged nélkül hiába való, munkája s fáradsága haszontalan, sőt a munkást is megszegyeníti, te, uram, minden mi utainkat és ösvényeinket is intézed,

gondolatainkat, a te szent neved felmagasztalására, az alkalomból, hogy a te dicsőségedre ezen a helyen elintézett templomnak s toronynak fundamentumát kívánjuk megvetni. Legyen azért kedves te előtted, a mi igyekeztünk, kedves legyen munkánknak ezen kezdet, s annak mindvégig legyen velünk segedelmed, pótolja ki kötelességünket, egyszersmint pedig munkánk is te tőled oly buzgó erővel megáldva legyen, hogy hivatalokban igazán igyekeztünk, tökéletesen munkálkodván, meg bizonyosodjék annak végén, hogy mi övélek egyetemben az Úrnak munkálkodtunk és így meg ne csúfoltassunk azzal: Ezen gyülekezett kezdett építeni s nem elvégezni, hanem sőt inkább nyilvánvaló legyen az, hogy erős torony az Úrnak neve és aki ahhoz folyamodik s ragaszkodik, meg nem szégyenül, hanem sőt inkább megtartatik. Halgass meg minket Édesatyánk ezekben, szent fiad a Jézus nevében. Amen.“

Július 16-án 200 évvel mentünk vissza az emlékezésben azért, hogy 4 év múlva a felépült és meglévő templomra halálával emlékezhessünk.

Közlő:
Szabó Dezső

A régi Kolozsvár; metszet

Dokumentum Protocollum Generalis Visitationis in Tracta Haromszék

A.(nno) 1789 (315 oldal)

„Primo A Belső Ingatlan Jók

1mo Vagyon edgyik fundus Killyénnek Középe tájat felső Pusztá nevezetű helyben egy Dombon in Vicinit(a) tibus alol felől a Felső Tanorok Kapura menő út mellett levő Unitarius Mesterség belső fundussa felül felől az Unitaria Ecclesia Parochialis fundussa, Küllyel a mező felől az Unitáriusok(nak) Közönséges Ternető helye. Ezen Circumvicinált fundus egy részben romladozott, az még fen álló, más részben tsak fundamentumára nézve láttzó kö kerítéssel vagyon környül véteitettve. Ezen Czinteremen vadnak két ajtó helyek, a külsőn a közönséges Ternetőbe az halottak Teste szokot ki vitettetni, a belső pedig a falu felől bé

menetelt szolgálat Bojthajtás alatt ezen lévv(ő) vas sarkokkal, és zárral készült Deszka ajtóval: Ezen mindjárt a le irt Czinteremmel környül véteitett fundusnak közepébe vagyon egy kö.

Templom kívülről valo 12 kö Lábakkal tserép fedél alatt belső része a Ternető felől Bolt hajtással, más része festett virágos Táblákkal álló menyezettel ékesítettő lévén a mennyezetes részben hasonló festékes Táblákkal készítettett egy Kar, ebben a falu felől valo Szegeletiben fel járó jó fa garádttsal, világossitttyák három, két nagyobb, egy kisebb fával egybe foglaltott Üveg ablakok. A Praedicallo Szék köből Téglából építettett felső Deszka parkánnyal és azt bé terített zold körös körül retzés és Sárga Virágos pántlikás Posztóval. A praedicallo Szék előtt vagyon egy Szép tágas Piaz, abban az Uri Sz:(ent) Vatsora végbe vite-lére készült fejr abrosszal bé terített Asztal, és egy éneklő Pulpitus rajta lévő két, edgyik kék fejtővel, más metzet fejéres virágokkal ékesült kendőkkel. Az egész Templom földé Deszkaival padimentumozva mind férfi, mind Asszonyi Székek borulo készülettel tsak az egy Papság széke magos és fedeles, amellen egy Festékes vagyon illye Irással: Rapolti Judith 1708. Ezen mindjárt le irt Templomban bé menetelt

(316 oldal) menetelt két Ajtó szolgálatnak edgyik vas Sarkokkal és Zárral, a más pediglen Sarok és Zár nélkül két felől a falb(an) által járó fával Szegeztetik bé. A Falu felé ki járó Czinterem ajtó előtt a M(é)l(to-sá)g(o)s Székelly Lajos Ur Jozságán küjjel és a Papság Jozságára bé járó uton belől vagyon egy jo darabtska mező helyetske, mellynek közepé tájan vagyon egy fából épült oldalai alohrol Deszkás fellyü Sindejes fedél alatt Torony vagy Harang láb, az Harang Láb Deszkazatán bé menetelt szolgálato vas Sarkokon járó fa kilintsé ajtotska, fen pedig a Toronyb(an) két kis harangotskák, de infra plura.
2do Más az Unitarius Papság Parochialis fundussa....."

Acta in Matre Ecclesia Killyenensi Unitarior
Diebus 6ta et 7ma Marty Anno ... scripto 1789.
Stephan Lázár Praeses Joannes Bodor Actuaris

Megjegyzés: A templom épületével kapcsolatosan az esetleges javításra vonatkozó meghagyásokról nincs feljegyzés a jegyzőkönyvben.

Szabó Zoltán
egyházi titkár

200 év ünnepe

A tordai unitárius hívek az 1992. év folyamán nagy vallásos eseményre készülnek, mégpedig templomunk kétszázéves múltjának megünneplésére. Ez az ünnep méltó szellemiségben sorakozik fel a Tordán megtartott 1868-as, 1968-as ünnep, - vagyis a vallás és lelkiismereti szabadság kikiáltásának (1568-nak) 300 és 400 éves évfordulójának megünneplése nyomában. A mai 200 éves tordai unitárius templom - a maga ünnepén igazi hivatása csúcspontján lobogtatja meg 1568 fényes eszmei zászlaját.

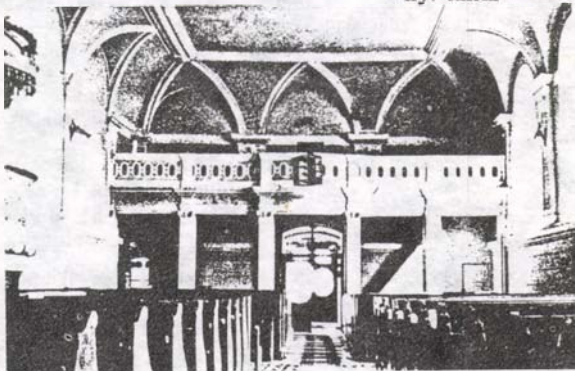
A történelmi eligazodás és tájékozódás kedvéért, röviden áttekintjük a tordai unitárius templom múltját is. A Dávid Ferenc-i hitújítás tordai győzelme következtében a főtéri nagytemplom az unitáriusok birtokába került. Az 1568-as tordai országgyűlés a főtéri nagytemplomban mondta ki elsőnek a világon a vallásszabadságot, a lelkiismereti szabadságot, a szellem szabadságát - a tolerancia ősi földjévé avatva Tordát! Az unitáriusok itt, a főtéri nagytemplomban dicsőítették az egy igaz Istent úgy, ahogy Jézus és az ő nyomában Dávid Ferenc tanította - egészen 1721-ig, amikor az osztrák fegyveres erők, az ellenreformáció szolgálatában, elfoglalták azt. (Ez idő tájt vesztettük el az újtordai templomunkat is.) Az ellenreformáció urai megtiltották új templomok építését is. A templom nélkül maradt unitáriusok az istentiszteletet az Unitárius Gimnázium halltermében tartották.

II. József osztrák császár és magyar király 1781. október 20-án kiadta a Türelmi Rendeletet a vallásügyek rendezésére. Ez bizonyos mértékben az 1568-as vallásszabadság törvényét érvényesítette, és beindult egyházunk külső és belső megújulása. Szabaddá vált a templomépítés. A tordai unitáriusok előbb 1784-ben az egész iskolát templommá alakították át, de hamarosan, hitbeli kitartásuk és buzgalmuk bizonyítására, nagy anyagi áldozattal teljesen új, szép kivitelezésű templomot építettek 1791-1792-ben! Ez a templom azóta 200 éven át - a mindenható egy igaz Isten dicsőségének hajléka. Az idők folyamán gazdagon szolgálta a hívek lelki, hitbeli gazdagodását.

Maga a templom is megszépülve készül a nagy évforduló megünneplésére! A cementgyári portól tönkrement födelet új, szép pléhfedél váltotta fel. Ezt követte belsejének újrafestése, ami a Pataki József-féle díszfaragványok szépségét is emeli. A padok is friss színt kaptak. Még a harangokat is nagyfeszültségű árammal működő készülékek látják el, hogy gombnyomásra konduljanak meg és hívják Isten hajlékába a híveket.

A templom ünnepi felkészülésében a hívő lelkék szépsége, hitbuzgalma tündököl, s ugyanakkor ez a tündöklés a tordai unitáriusok csodálatra méltó ünnepi felkészülése! A nagy munkák sikeres véghezvitelét több rendbéli pénzadománnyal tette lehetővé az áldozatos szívek sokasága s az önkéntes munkát vállalók nagy száma! Mind-mind bizonyosága az élő hitnek, annak a hitnek, amely nem szóban, hanem dicső tettekben él! A hit önmagában halott. A cselekedetei teszik élővé. (Jak 2,17) Az élő hit, a jézusi, a Dávid Ferenc-i hit dicső zászlójának vivőit, a lelki elégtétel, a lelki üdvözülés útján a jóságos gondviselő Isten bőséges áldása kísérelje!

Imreh Lajos
ny. tanár

Az Égi lámpa

A tordai unitárius templom kétszázéves évfordulójára

Kis templomunk magas tornya

Égi lámpát éget...
Visszatekint, megvilágít,
elmúlt kétszáz évet.
Erős alap, vastag falak,
századokat váltják,
Elődeink áldozatát
dédunokák áldják.

Két századnak hosszú útján
sok történet haladt...
Forradalmak, két háború
mély sebe itt maradt.
Ártatlanok feje fölött
halálkasza pengett,
Kicsordult sok keserű könny,
s özvegy-fátyol lengett.

Szenvedést és bűnbánatot
valahányszor szabtak,
Balzsamot és lelki erőt,
csak e falak adtak.
Ám, az idők vasfogától
lassan ki volt kezdve...
De a hívek jóvoltából
újból meg van mentve.

Javítások, új födele...
mind sikerrel zárult,
Legyen áldott minden lélek,
aki hozzájárult!
Van ahova összegyűljünk
ősi szülőhelyen,
Imádkozni, énekelni
édes anyanyelven.

Kis templomunk magas tornyán
van egy Égi lámpa...
Világít már kétszáz éve,
hitet szór a lángja.
Ezután is árad a fény,
Isten tudja védni,
Jöhetnek az új századok,
ez mindig fog égni!

Tordai Matyó

KÜLFÖLDI HITTESTVÉREINK

2. AZ ÉSZAK-ÍRORSZÁGI UNITÁRIUSOK

Az észak-írországi unitarizmus a szabad-
elvű protestántizmus sajátos hajtása. A 18.
század első felében egyre inkább összetük-
zésbe kerül a Presbiteriánus Egyházon (teo-
lógiai alapállása református) belül a konser-
vatív és a szabadelvű irányzat. A konzerva-
tív irányzat hívei kötelezni akarták a lelke-
szeket egy olyan hitvallás aláírására, amely,
többek között, a szentháromsági dogmát is
tartalmazta. E kényszerítő törekvés ellen a
szabadelvű irányzat hívei erőteljesen tilta-
koztak; a hit- és lelkiismereti szabadságot
látván veszélyeztetve, megtagadták a hitval-
lás aláírását. Innen származik a megnevezé-
sük is: „alánemíró presbiteriánusok”. Az el-
nevezéshez napjainkig hűek maradtak. Nem
vették fel az unitárius nevet, mert emlékezni
akarnak arra a bátor kiállásra, amikor nem
írták alá a kötelező hitvallást.

John Abernethy antrimi fiatal lelkész az
első, aki 1719-ben Belfastban tartott híres
beszédében tiltakozott, s kijelentette hogy
egyetlen egyháznak sincs joga hittételek,
dogmák kötelező elfogadására kényszeríteni
híveit. Aláírni egy hitvallás kötelező voltát,
ellentmond az evangélium szellemének és a
lelkiismereti szabadságnak.

A tiltakozások ellenére, 1721-ben az Ul-
sterben tartott presbiteriánus zsinaton min-
den lelkésztől a hitvallás aláírását követel-
ték. Az aláírást 17 lelkész, gyülekezeteikkel
együtt, megtagadta, és megalakították az
Antrim-i Alánemíró Presbiteriánus Egyhá-
zat.

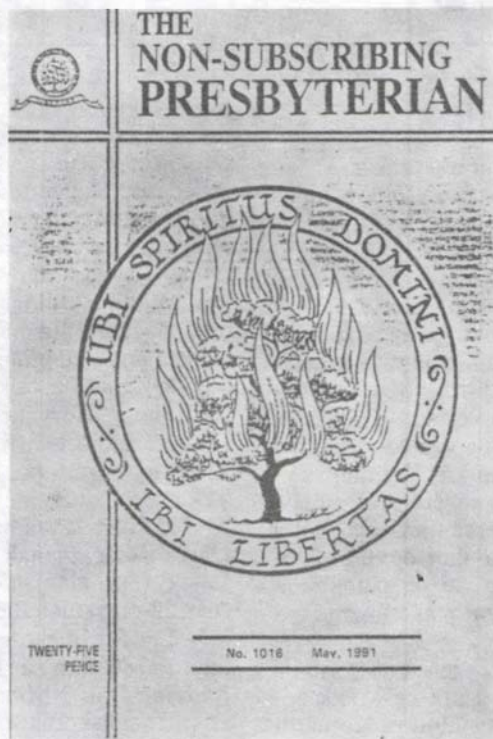
A feszültség ezzel a Presbiteriánus Egy-
házból egyelőre alábbhagyott, de nem szűnt
meg teljesen. A XIX. század első felében is-
mét újjáéledt. A szabadelvűek vezetője ez al-
kalmal Henry Montgomery, a konzervatívoké
Henry Cooke volt. A két személyiség
közti vita egyre élesebbé vált, és a döntést a
zsinatra bízták. A zsinat Henry Cooke állás-
pontját fogadta el, s e határozat elleni tilta-
kozásként Henry Montgomery 16 lelkésszel
együtt távozott a zsinatról, és megalakították
az Ulster-i Remonstráns Egyházat (re-
monstráns jelentése: tiltakozik, óvást emel,
kifogásol). Az első zsinatot 1830. május
25-én tartották Belfastban, amelyen 17 egy-
házköztség lelkésze és képviselője vett részt.

1910-ben az Antrim-i Alánemíró Presbiteri-
ánus Egyház és a Református Egyház
egyesült, megalakítva az Észak-Írországi
Alánemíró Presbiteriánus Egyházat (The
Non-Subscribing Presbyterian Church of
Northern Ireland), amelyhez 1935-ben egy
újabb presbiteriánus egyházkör (a Munster-
i)) csatlakozik.

1928-ban az Angliában megalakuló Unitá-
rius és más Szabadelvű Egyházak Főtanácsá-
val testvéri kapcsolatot építenek ki, amely
azóta is fennáll.

Az észak-írországi alánemíró presbiteriá-
nusok, bár formailag nem nevezik magukat
unitáriusoknak, tartalmilag unitáriusok. Teo-
lógiai alapállásuk: Isten egysége, az emberi
természet jóra való képessége, a történeti Jé-
zus állítása, Jézus tanításainak fontossága a
hit és erkölcs formálódásában, az egyház
legfőbb feladata megvalósítani a Jézus-tanít-
otta szeretet kettős parancsát.

A vallásoktatásra nagy hangsúlyt helyez-
nek. Az ún. vasárnapi iskolában eleven az

élet. A valláserkölcsei oktatás elmélyítése ér-
dekében Kátét használnak, melynek két ré-
sze van: egyik rész a gyermekek és a másik
rész az ifjak számára; összesen 94 kérdést
tartalmaz. Ízelítőül hadd idézzünk két kér-
dést és feleletet: „Ki Isten?” Felelet: „Isten
mindnyájunk Atyja és mindenknek terem-
tője”; „Miért hiszed, hogy csak egy Isten
van?” Felelet: „A Szentírás és az értelem
győz meg arról, hogy nincs más Isten, csak
egy”.

A keresztelest, a házasság megáldását, az
úrvacsoraosztást a mi gyakorlatunk szerint
végzik. Az istentisztelet és szertartások al-
kalmával az angol unitáriusok énekesköny-
vét használják.

Az egyház életének zavartalan menetét a
Szervezeti Szabályzat biztosítja, amelyet le-
gújabbban 1985-ben dolgoztak át. Az egyház
élén az ún. moderrátor és helyettese áll, je-
lenleg D.G. Banham belfasti, és Ian Gilpin
comberi lelkészek. Megválasztásuk négy
évre történik (újraavaszthatók). Lelkészkep-
zésük az angol unitáriusok manchesteri
vagy oxfordi főiskoláin történik. Női lelke-
szeik is vannak.

Havi folyóiratuk *Alánemíró Presbiteriá-
nus* címen jelenik meg, s fedőlapján az egy-
ház címere van: égő csipkebokor és a követ-
kező latin szöveg: „Ubi Spiritus Domini Ibi
Libertas” (Ahol az Úrnak lelke, ott a szabad-
ság).

Észak-Írország sajátos politikai-vallási
életében a római katolikusok és protestán-
sok közti megbékélés aktív támogatói.

Az egyházunkkal való kapcsolatteremtés
kezdetben az angol unitáriusokon, később
személyes kapcsolatokon keresztül történik.
Egyházunk több képviselője és akadémiaja
élvezte az észak-írországi „unitáriusok” me-
leg szeretetét. De ismeretes az a tény is,
hogy 1990. április 18-án Sheila J. McMillan
személyesen jött Erdélybe, és 3.168 angol
fontsterlinget nyújtott át egyházunk püspö-
kének, észak-írországi hittestvéreink adomá-
nyaként.

Az 1989-es romániai változások után egy-
házközségeinknek nyújtott anyagi-lelki tá-
mogásban méltóan kivették részüket, segé-
lyeiket az angol unitáriusokon keresztül jut-
tatták el.

Érdemes megemlítenünk, hogy a csak-
nem teljesen római katolikus Írországra (Ír
Köztársaság) is van egy jól szervezett és ak-
tív vallásos életet élő unitárius gyülekezet:
Dublinban.

Az Alánemíró Presbiteriánus Egyház tag-
ja az Unitárius Világszövetségnek.

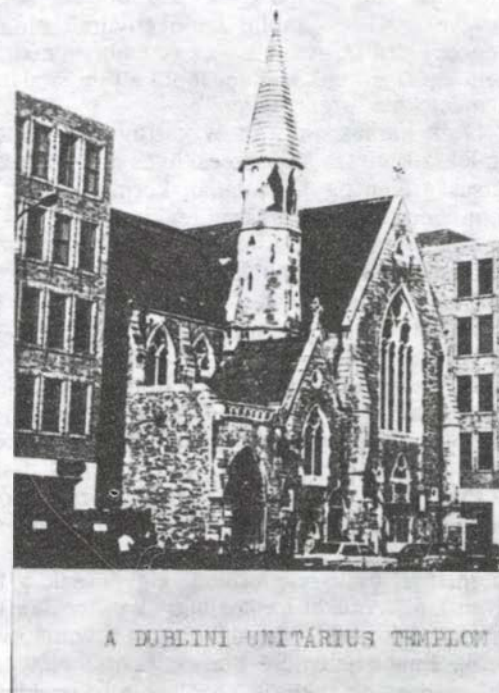
Minden reményünk meg van arra, hogy
az egyházaink közti kapcsolat még erősebb,
még termékenyebb legyen. Ha más is a meg-
nevezésünk, vallásos meggyőződéseink és
céljaink közősek.

Dr. Rezi Elek

Molnos Lajos

Faggatózó-felelgető

Sohasem térden?
De mindig állva?
Sohasem kétrét?
De mindig kardként?
Sohasem gyáván?
De mindig bátran?
Sohasem némán?
De mindig szólnán?
Sohasem önzőn?
De mindig másért?
Sohasem csak a lét?
De mindig élet?
Sohasem térden!
Sohasem kétrét!
Sohasem gyáván!
Sohasem némán!
Sohasem önzőn!
Sohasem csak a lét!
De mindig élet!
De mindig másért!
De mindig szólnán!
De mindig bátran!
De mindig kardként!
De mindig állva!
Sohasem?!
Mindig!?

A dublini unitárius templom

CHÍRES SZÉKELYEK (1793-1993)

„Minden nemzet, mely elmúlt kora emlékezetét semmivé teszi, vagy semmivé lenni hagyja - saját nemzeti létét gyilkolja meg...”

Kölcsey Ferenc

2. A székely vértanúk

A székelység történelmének egyik legszebb szakasza az 1848-1849-es forradalomban való részvétel. A Székelyföldön nincs helység, amely ne adott volna hősokeket a forradalomnak, a szabadságharcnak.

A világosi fegyverletétel (1849. augusztus 13.), a forradalom bukása után még évekkel is hitt az erdélyi magyar közvélemény valami csodás felszabadításban. Ezt a szabadságvágyat fokozta az osztrákok által bevezetett kegyetlen megtorlás, a véres időszak, melyet a nép találatlan nevezett „kötélkorszaknak”. A kíméletlen terror ellenére, közvetlenül a forradalom leverése után a haladó erők nem szüntették meg tevékenységüket. Az emigrációba kényszerült vezetőket ebben az időben a Londonban székelő Európai Demokratikus Központi Bizottság igyekezett befolyása alá vonni. Ennek vezetői (Giuseppe Mazzini, Ledru-Rollin) 1850. augusztus 7-én levélben szólítják fel a törökországi emigrációban élő Kossuthot a forradalmi együttműködésre. Számos kiáltványt juttatnak a délkelet-európai országokba, s ezekben a harc folytatására szólították fel a magyarokat, románokat, szerbeket és más népeket.

A Habsburg-ellenes szervezkedés egyik legjellegzetesebb formája az úgynevezett Makk-féle összeesküvés volt. Kossuth és Makk József komáromi ezredes (tábornoki kinevezése nem jutott el Komáromig, mert a cári csapatok elfogták az ezt hozó futárt) hosszas üldözés, menekülés, kalandos szökések után jut el Törökországba, ahol kidolgozzák a felkelés tervét. Makknak az lett a feladata, hogy Mazzini konspirációs rendszere segítségével létrehozza a felkelés keretét, alakítson szabadcsapatokat az osztrák helyőrségek és hatóságok szétkergetésére. Az általános alapelveket tartalmazó felhatalmazás előírja, hogy mindenki úgy engedelmeskedjék Makknak, mint Kossuth személyes megbízottjának. Kossuth arra is figyelmeztette Makkot, hogy legyenek a felkelés kirobbanásáig titoktartók. Makk ezredes Bukarestbe utazik, ahol létrehozza az emigráns magyar forradalmárok egyik titkos központját.

Kossuth utasításainak megfelelően Makk a szervezkedést Mazzini „évszaki rendszer” elnevezésű konspirációs hálózatát mintájára kezdte el. Ez a legszigorúbb titoktartáson alapult, és abban az esetben, ha a mozgalom vezetői közt nem volt áruló, elméletileg a hatóságok nem sokat árthattak neki.

A mozgalomban többnyire az 1848-1849-es forradalomban részt vett nemesi származású katonatisztek, radikális gondolkodású értelmiségiek, elégedetlen kis- és középbirtokosok, papok elszánt csoportja igyekezett leszámolni az önkényuralommal. Török János írta a kivégzés előtt: „Ügyünk nem egy ember s nem is egy nemzet ügye, hanem egész korunknak, sőt több: a rabiga alatt gömnyedő népeknek és nemzeteknek szent ügye...”

Deák Farkas - akit öt év várfogságra ítélték - a következőképpen emlékszik vissza az összeesküvés megszervezésére: „Az egész titkos társaság élén egy láthatatlan kormány állott, melynek tagjait senki sem ismerte, de a Társaság legkisebb tagja is erős esküvel volt kötve az engedelmesre a láthatatlan kormány iránt... E szervezet további részletei az időszakok és időrészek megnevezéséhez voltak kötve. A beosztási időnevek személyt és területet jelentettek. E szerint Szent István koronájának egész birodalma képezett egy esztendő... Az esztendő 12 hónapra osztván, ebből Magyarországra esett kilenc hónap, Erdélyre három hónap; az erdélyi három hónap volt: először a Székelyföld, másodszer a Maroson inneni és harmadszer a Maroson túli hónap. A székelyföldi hónap eloszlott 4 hétre: 1. Maros-szék, 2. Udvarhelyszék, 3. Háromszék, 4. Csíkszék” A hetek napokra (5-8 nap), a napok órákra (10-12 óra), az órák percekre (50-60) és másodpercekre oszlottak. Az órák körülbelül századosi rangban állottak, a másodpercek voltak a közemberek. A tagok egymást nem ismerhették, csak felettésüket. Ugyancsak a titoktartás biztosításáért ilyen kifejezéseket használtak: „a citromfák talán még a tavasz előtt virágozni fognak” - legalábbis „az átvonuló vándormadarak” azt hirdetik. Ennek jelentése kb. ez: tavasz előtt már kitör a forradalom, ahogyan az összekötők közölték a hazaiakkal.

Minden iratot, levelet csak a hónapok és hetek olvashattak el, akik teljesítik a titkos kormány rendeletét. A többinek az volt a feladata,

hogy a kapott utasításokat végrehajtsák, és amikor elhangzik a parancs, karddal, lándzsával, puskával, kinek amilyen fegyvere van, jelenjen meg a megadott gyülekezési helyen.

Kossuth helyettese, Makk ezredes kiáltványban fogalmazta meg elképzeléseit. Személyesen szólít fel mindenkit az osztrák hatalom gyengítésére. Különösen a zsandárok zaklatását tartotta közös teendőnek: „A zsandárok mind kémeek, alávaló huncfut gazemberek, kik árulásukért zsolddal fizettetnek...” - írja a kiáltványban Makk.

A Székelyföld hónapjává Makk Török Jánost, a marosvásárhelyi református kollégium tanárát nevezte ki. A csíkszéki terület vezetője Veress Ignác, a csíksomlyói ferences kolostor főnöke volt, Háromszék „hete” Horváth Károly, Török János volt tanítványa. Udvarhelyszék vezetője Gálffi Mihály, ügyvéd. A nők szervezésében jelentős szerepet töltött be Kenderessy Anna és Török Róza (A Téka sorozatban megjelent „Székely vértanúk” helytelenül írja, hogy Török Róza János húga és Gálffi Mihály felesége). Gálffi Mihály és Gálffi Róza apjának, egy 1746-ban kiadott imakönyv első lapjaira írt feljegyzései alapján Gálffiról a következőket tudjuk meg: „1816. február 22-én született éjjel 12 és 1 óra között Firtosmartonosban.” Szülei - Gálffi Mihály, született 1783. aug. 6-án, anyja Jánosi Mária, született 1789. január 18-án, székely kismesek voltak. Török János felesége Gálffi Mihály húga volt. Az említett feljegyzés a következőkről tanúskodik: „1818. augusztus 12. napján születik Rózsika leányunk - Rosi ment férjhez 1838-ba július 23-án M.vásárhelyi Ev. Ref. Prof. Bágyi Török Jánoshoz.”

Aránylag sikeresen szervezte meg Gálffi Mihály az udvarhelyi körzetet. Bereczky Sándor helyőrségparancsnok 45 fegyvert gyűjtött és 403 harcra alkalmas tagot vont be a mozgalomba. Szentábrahámon Firtosmartonosi Vass Miklós kismes - a szabadságharc résztvevője - rendszeresen foglalkozott a fiatalok katonai kiképzésével Makk utasításának megfelelően a Bota uradalom udvarán (itt van most a szentábrahámi iskola épülete).

1851 őszén az elszigetelődés jelei mutatkoztak a mozgalomban: a futárszolgálat nem működött, pénzhányra panaszkodtak. Az osztrák rendőrség fokozódó figyelme miatt Török János helyzete Vásárhelyen mind nehezebb lett. Az 1851-es szüret alkalmával Horváth Károly balavásári szőlőseben találkozott a mozgalom résztvevői megbeszélésre. Török nem volt elég óvatos. Egyik legközelebbi munkatársa, Bíró Mihály, kisgörgényi birtokos az osztrák abszolutizmus fízett kéme volt, aki Ignatz A. álnéven minden részletről értesítette báró Heydtét, a császári hadsereg udvarhelyi körzetének parancsnokát.

(Folytatás a 7. oldalon)

Ambrus Imre grafikája

A székely vértanúk

(Folytatás az előző oldalról)

kát. Az árulásnál ez a változat bizonyult legelfogadhatóbbnak. Orbán Balázs is Bírót tartotta árulónak „A legnagyobb vétkes Bíró Mihály, a hazafiságnak ez elvetemült júdása, ki ennyi ártatlan vér kiontásának, ki ennyi kiállott szenvedésnek fő okozója volt, úgy látszik, pénzben kapta ki vérbéréit, miből kisgörgényi birtokán fényes palotát épített..., az élet minden kényelmét megszerezte magának, de ott egyedül, megvetve, mindenkitől kerülve folytatta és folytatja életét, ha valahol megjelent, mindenki távozott, ha valahol szólott, senki sem felelt, ha a városban fényesfogaton megjelent, nem volt egy vendéglős, ki szállásra befogadja, nem egy étterem, hol vértől piszkos pénzéért ételt kaphatott volna. 1861-ben pedig, midőn - mint 1848-ki bizottmányi tagnak - neve felolvastatott, az egész gyülekezet rákiáltotta, hogy „meghalt“. (Orbán Balázs. „A Postatéren elhalt vértanúk emléke“)

Az osztrák titkosrendőrség a feljelentések után csak hosszabb idő múlva hajtotta végre a letartóztatásokat, egyrészt kellő bizonyítékok hiányában, másrészt, hogy minél több résztvevőt felfedhessenek. A letartóztatásokat nagy elővigyázattal végezték, úgy, hogy lehetőleg mindenütt egyszerre történjenek.

1852. január 24-én éjjel tartóztatták le többek között Török Jánost Marosvásárhelyen, Gálffi Mihályt Firtosmartonosban, Veress Ignác csíksomlyói zárdafőnököt. Január 24-én délután - emlékezik Deák Farkas: „Horváth Károly Marosvásárhelyt, ki éppen Török tanár házában volt szállva - saját veszélyével mitsem gondolva ment föl Schoebel tábornok - m-vásárhelyi parancsnokhoz megkérdezni: miért fogták el kedves tanárát? E sorok írója a tábornok ajtajáig kísérté Horváthot, de hasztalan várta egész estig visszatértét, letartóztatták“...

A letartóztatások ezzel nem értek véget: őrizetbe vették Töröknek Gálffi Rózát, Kenderesinét, Hajnal Rózát, a három nőt kívül közel még hatvanat. A nagyszabedű fogházba zárták, a haditörvényszék a legszigorúbb vizsgálatot, vallatást folytatta, de kemény emberekkel találták magukat szembe a vallatók.

Tapfener őrnagy, az egyik osztrák vizsgálóbiztos (auditor) minden áron szóra akarta bírni Horváth Károlyt. Ez büszkén válaszolt: „Hiszem, hogy találtak önök most is árulót, de azért apportírozni ezt a becsületes székely népet a német nem fogja megtanítani soha“.

1854. március 6-án Török Jánost, Gálffi Mihályt, Horváth Károlyt külön-külön szekéren 4 fegyveres őr kíséretében, egymástól 100 lépés távolságban Szebenből, ahol 2 évet és két hónapot töltöttek, visszavitték Vásárhelyre kivégezni. - Március 9-én a vásárhelyi börtön udvarán felolvassák az ítéletet: Török János, Gálffi Mihály, Horváth Károly felségsértés bűnéért egyhangúlag kötélt általi halálra ítélték. Tudatták velük, hogy a halálos ítéletet holnap végre fogják hajtani. - Török János 47, Gálffi Mihály 37, Horváth Károly 25 éves.

Az apa feljegyzése ezekről a szomorú eseményekről: „...Mihály fiamat a Revolutio után elfogatták a zsandárokkal és 20 fegyveres katonákkal 1852-ben Januárius 25-én. A vejemet Török Jánost, ezelőtt egy nappal, mindkettejüket Szebenbe alacson fogságba szenvedteték két esztendeig, onnan M-Vásárhelyre hozták őket. 1854-ben március 10-én felakasztották Sz. György utca végébe, odatemették Hor-

váth Károlyval egy sírba. Ezeknél a földön becsületesebb ember nem volt, ne törd el jó Isten...“

A hatóságok megtiltották, hogy a diákok jelen legyenek a kivégzésen, félve a tüntetéstől. Bátran álltak a bitófa alá. A tetemetek csak este távolították el az akasztófáról. Mésszel akarék leönteni a holttesteket, azonban a nép megakadályozta.

„Ők elhulltak, de éppen haláluk biztosítá a halhatatlanságot számukra“ - emlékezett meg a vértanúkról Orbán Balázs.

„Ez az egész historia... oly hihetetlen fantomszerű, hogy ma csakugyan semmi valószínűséggel sem látszik bírni, s az ember hajlandó volna valami hőbortos álomnak képzelni, ha a végén ott nem állna egész meztelenségében a gyászos bitófa...“

„Az elítélt politikai foglyok“ című megemlékezésében tömören fogalmaz Úrmössy Lajos: „A magyar nem született összeesküvésre! Nyílt természetével ez nem talál.“

A marosvásárhelyi Postatéren, a kivégzés színhelyén, 1874-ben közadakozásból emlékoszlopot állítottak a Székely vértanúknak. Jókai szavait olvashatja rajta az arramenő:

„Szent hely ez, oh vándor! egy nemzet tette e jelt itt,
Leghűbb gyermekei végzetes sírja fölé,
Élni szabadságban, vagy azért meghalni merészen:
Ezt hitték, vallák és holtak érette híven.
Törvényes, szabad és független nemzeti állás
Intő szobra legyen, honfi, e drága jel itt!“

(Következik: Apor Péter)

Összeállította:
Fekete János
tanár

Páll Agoston: Korondi tányér

A román Parlament magyar szenátorainak és képviselőinek eskütétel-szövege

Én, Románia Parlamentjének népünk akaratóból megválasztott tagja,
hitünk és egyházaink/
országunk és magyarságunk egyetemes közösségében/
a mai napon *elkötelezem magam* /közképviseleti munkám/ közérdekű szolgálatom/ és feladataim hűséges teljesítésére/ választóim akarata és érdeke szerint.

A hazai és általánosan érvényes nemzetközi törvényes rend,/ a jogosság és demokrácia keretei között/
szent hivatásomnak fogom tekinteni/ és minden erőmmel elő fogom segíteni/ országunk épülését/, a köz javának szolgálatát/, a társadalmi és nemzeti megbékélés/ és a demokratikus jogállamiság megvalósítását.

Hű magyarként szolgálni fogom népemet/, mely bizalmával felhatalmazott/, hogy érdekeit képviseljem/, harcoljak teljes egyenjóságáért, közösségi jogaiért/ és szabadságáért/, küzdjek fennmaradásáért/, melynek egyetlen szilárd biztosítéka a belső önrendelkezés/.

Minden erőmmel azon leszek/, hogy országunkban és térségünkben/ egymásra találjanak és megbékéljenek/ a különböző nemzetek/, népi közösségek/ és vallási felekezetek/.

Isten engem úgy segítjen!

(Az eskütételre sor került: 1992. október 25-én, vasárnap, a kolozsvári Szent Mihály templomban.)

Ifjúsági konferencia - Oklánd, 1992

Folyó év július 10-13. napján Hargita megyében, az oklándi Unitárius Egyházközségben került sor a XVI. Unitárius Ifjúsági Konferencia megtartására. A résztvevők magas száma bizonyítja, hogy a Székelykeresztúron tartott konferencia eredményesen és ígéretesen végződött, ifjúságunk nem közömbös unitárius vallása iránt! Az idei konferencián 46 (negyvenhat) helység ifjúsága képviseltette magát. (Itt legyen szabad megjegyezni, hogy egyik részt vevője a konferenciának az Olt megyei Slatina városból zárandokolt Oklándra, azért, hogy hittestvéreivel találkozzon.) A 221 (kettőszázhuszonegy) ifjú új életet hozott a község életébe. E népes gyülekezet elszállásolása meglehetősen gondot okozott a rendezőknek. Az oklándi kiegészítő iskola bentlakása, az általános iskola udvarán létesített sáttortábor adott otthont a résztvevőknek, s az isteni gondviselés örködött a jó idő felett.

A konferencia fő témája: „Vallásunk szerepe az ifjúság önmagára találásában” volt. A megnyitó istentiszteletre július 10-én 18.00 órakor került sor. A szószéki szolgálatot Kovács István sepsiszentkirályi lelkész végezte, majd elnöki minőségben megnyitotta a konferenciát. Az ünnepélyes megnyitó után Máté Ildikó, az oklándi ifjúsági egyesület elnöke köszöntötte az egybegyűlteket. Az egyházközség nevében Bencz Dénés esperes, az egyházi központ részéről Kovács István teológiai tanár köszöntötte a konferenciát. Az ifjúság ismerkedése már ekkor kezdetét vette, s az esti táboroznál folytatódott a barátkozás. A közös éneklésben, egymás megismerésében megtaláltuk azt, amire vágytunk.

A konferencia július 11-én, szombaton kezdte meg tulajdonképpen munkálatait. A mindennapi tevékenység közös áhítattal kezdődött. Az áhítatot az unitárius teológiai hallgatók vezették. Az első előadást Szász Ferenc brassói lelkész tartotta: „Vallásunk szerepe az ifjúság önmagára találásában” címen. Minden előadást megbeszélés követte. A következő előadó Kászonyi József homoródszentmártoni lelkész volt. Előadásának címe: Az ifjúsági egyesület mint a vallásos élet megélésének lehetősége. Este ismét a táborozás fogott fénykörébe minden résztvevőt, s az udvarhelyi „Venyige” húzta a talpalálót.

Július 12-én, vasárnap Kriza János III. éves teológiai hallgató tartott előadást: „Egymásra vagyunk utalva: Szeretetszolgálat mint cselekvő vallásosság” címen. A vasárnapi rendes istentiszteleten Nagy László székelyfalvi lelkész végzett szószéki szolgálatot. Istentisztelet után Márkos Ervin tartotta meg Oklánd múltja és jelene, címen előadását. A délutánt a Kustaly Vára „túra” tette izgalmassá és felejthetelenné.

Július 13-án, hétfőn került sor Molnár Lehel III. éves teológiai hallgató előadására: „Az ifjúság szerepe vallásos és népi hagyományaink megőrzésében”. A megbeszélés után megválasztották az új vezetőséget. Elnök: Szász Ferenc; alelnökök: Hosszú Csilla, Márkos Ervin; titkár: Kovács Sándor; jegyző: Veress Ferenc; pénztárnok: Kovács Anna-Mária. Választmányi tagok: Mezei Csaba, Csete Árpád, Györffy Andrea, Fodor József, Pál Annamária, Bódi Botond, Soly-

mosi József, Barabás Barna, Pál Noémi, Kocs Júlia.

A konferencia záróistentiszteletén Kovács Sándor V. éves teológiai hallgató végzett szószéki szolgálatot. Ezt követően fölolvasták a konferencia Nyilatkozatát, majd az oklándi Ifjúsági Egyesület ünnepi műsora zárta a rendezvényt. A templomkertben került sor a Díszoklevelek kiosztására. Az oklándi konferencia Jótékonyági Bizottsága által kiállított díszoklevelek általános jókedvre derítették az ifjúságot.

Konferenciánk a folytatás reményével zárult. Unitárius öntudattal, fiatal szívvel kívánjuk továbbfolytani elődeink nemes hagyományát. Isten áldása legyen az ifjúság életén és munkáján.

-ács

Unitárius Ifjúsági Konferencia - OKLÁND, 1992 - NYILATKOZAT

Az elődök nemes hagyományait folytatni-továbbfejleszteni kívánó szándékkal, az „itt és most” követelményeit messzemenően figyelembe véve és becsülettel való megmaradásunk, önazonosságunk érdekében távlatokban gondolkodva gyűltünk egybe 1992. július 10-13. napjain a Hargita megyei Oklándi Unitárius Egyházközségben, a 16. Unitárius Ifjúsági Konferencia megtartására.

Konferenciánk az alábbi Nyilatkozatot teszi közzé:

1. Az előadások és közös megbeszélések kapcsán kialakult álláspont alapján korunk válságos történelmi helyzetében hangsúlyozott szerepe van vallásunknak ifjúságunk önmagára és egymásra-találásában. Ezt a szerepét azáltal tölti be, hogy Isten akaratának teljesítése és a szeretet gyakorlása által segíti ifjainkat abban, hogy emberi rendeltetésüket felelős, autonóm személyiségeként betöltsék. Úgy véljük, hogy vallásunk történelmi hagyományaink szellemében a mindenmű türelem, valamint a kultúra egyetemes értékeinek szolgálatával hozzásegíti ifjúságunkat a nemzeti, vallásos, politikai tolerancia megéléséhez és ezáltal az európai értékrendhez és demokráciához való felzárkózáshoz.

2. A konferencia megállapítja, hogy, miként a konferencián való népes részvétel is mutatja, egyleteink működése jónak mondható. Szükségesnek látjuk, hogy a jövőben minden egyházközségben alakuljanak meg az ifjúsági egyletek.

3. Korunk nehézségei között hangsúlyozottan egymásra vagyunk utalva. A jézusi szeretet szellemében gyakorolnunk kell a cselekvő vallásosságot minden rászoruló embertársunkkal szemben.

4. Hangsúlyozzuk ifjúságunk küldetésvállalásának szükségét keresztény és népi hagyományaink, általában történelmi örökségünk megőrzésében és átadásában.

5. Az Országos Unitárius Ifjúsági Konferencia határozottan azonosul az RMDSZ és a MADISZ azon törekvéseivel, amelyek nemzeti érdekeink megőrzését, azoknak gyarapítását szavatolják.

A konferencia támogatja a Romániai Magyar Egyházak Elöljárói Állandó Értekezleteinek azon állásfoglalásait, amelyek elítélik a nemzeti önértéket, önazonosságunkat sértő és veszélyeztető intézkedéseket.

Csatlakozunk minden demokratikus törekvéshez, amely a kisebbségben élő nemzetiségek teljes jogegyenlőségét szavatolja, biztosítva számunkra az önálló anyanyelven történő oktatást, az óvodától a legfelső szintig.

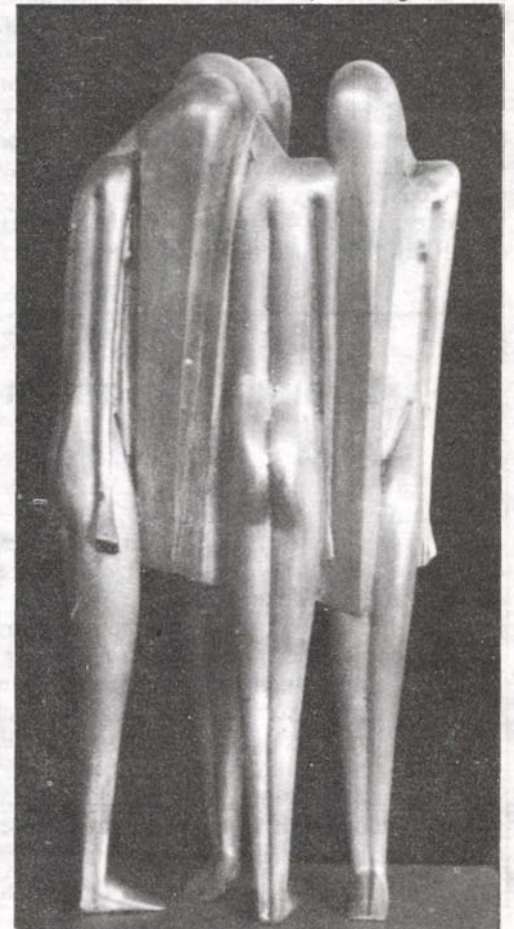
Követeljük a vallásügyi törvénytervezet sürgős elfogadását, valamint a tanügyi törvénytervezet megfelelő módosítását az európai és az emberi jogok alapokmányai által szentesített normák szerint. A román nyelv elsajátítása mellett rendelkezessünk önálló nemzeti és felekezeti iskolahálózattal, valamint a tömegtájékoztatási eszközöket ellenőrző bizottságban biztosítsanak megfelelő arányszámú képviselőt.

A konferencia résztvevői őszinte együttérzésüket és nagyrabecslésüket fejezik ki Kádár Attila unitárius teológiai hallgató iránt, aki éhségstrájkjal hívta fel a hatóságok és a világgözülemény figyelmét arra, hogy Kolozsváron durva magyarellenes kampány folyik, s nemzeti létünk naponta minősíthetetlen törvénytelen sérelmek miatt szenved.

6. Az Unitárius Ifjúsági Konferencia résztvevői ezúton is hálás köszönetüket nyilvánítják az egyházi főhatóságnak eddigi hathatós támogatásáért, mellyel az ifjúság megújulásának és útkeresésének törekvéseit anyagi és erkölcsi támogatásban részesítette. Hasonlóképpen hálás köszönetüket nyilvánítják a 16. ifjúsági konferencia megtartásának otthont biztosító oklándi unitárius egyházközség lelkészének, Márkos Ervinnek és az oklándi, valamint a homoródújfalvi gyülekezetek helytálló híveinek.

Isten áldása legyen mindnyájunk életén és munkáján!

Oklánd, 1992. július 13.

Korondi Jenő: Fiatalság

SZEPTEMBER 20-ÁN TARTOT- TÁK MEG KOLOZSVÁRON AZ UNITÁRIUS NŐSZÖVETSÉGEK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJÁT

Szép hagyománya az unitárius nőszövetségeknek, hogy minden évben, szeptember harmadik vasárnapján, országos találkozót tartanak. Segesvár, majd Brassó után ebben az évben, szeptember 20-án, Kolozsvár látta vendégül a már megalakult vagy ezután megalakuló nőszövetségek küldötteit. Nagy nap volt ez az unitárius asszonyok, lányok életében és nemcsak azért, mert alig egy héttel előzte meg az őszi hálaadás ünnepét, no meg a parlamenti és elnökválasztást.

A tavasszal szétküldött, majd augusztusban megismételt meghívásra meglepően - és örömet okozóan - sok visszajelzés érkezett. Végül is az ország különböző tájairól 32 egyházközség 242 nőszövetségi kiküldötte vett részt a találkozón.

A küldöttek egy része már a találkozó előestéjén, szombaton megérkezett. A kolozsvári nőszövetség tagjai fogadták őket - nem sóval, kenyérral, hanem süteménnyel, teával, kávéval és főleg sok szeretettel. Gondoskodtak elszállásolásukról, éjszakai pihenésükről, amire bizony elég nagy szükségük volt a hosszú út után.

Vasárnap reggel 9-kor a belvárosi unitárius templomban kezdődtek a találkozó tulajdonképpeni munkálatai. Felemelő érzés volt látni az ünneplőbe öltözött asszonysereget, akik közül kivirítottak Háromszék, Udvarhelyszék, Küküllőmente küldötteinek színpompás székely-ruhái.

Az ünnepi áhítatot Főtisztelendő dr. Kovács Lajos püspök úr tartotta. Beszéde után a kolozsvári nőszövetség elnöke, Zsakó Erzsébet foglalta össze röviden az 1990 január és 1992 szeptember között megalakult nőszövetségek munkájának eredményeit, tapasztalatait, elvárásait. A Budapesti Unitárius Egyházközség nevében dr. Beke Ildikó gondnok üdvözölte az egybegyűlteket és adta át egyházközsége ajándékát. Elhangzott két érdekes beszámoló is: a lokodi öregek házáról, valamint a jánosfalvi kezdeményezéséről.

Mivel a találkozón szinte valamennyi megalakult nőszövetség küldöttei részt vettek, az előzetes terveknek megfelelően, az összejövettel jó alkalom volt a nőszövetségek országos vezetőségének megválasztására is. Mint köztudomású, nőszövetségünk az 1948-ban erőszakos módon megszüntetett Unitárius Nőszövetség hagyományát folytatja, amely 1910-ben alakult. Így a választásnál az 1933-ban elfogadott Alapszabály előírásait vettük figyelembe. A választmányi tagok jelölése nyílt volt, minden javasolt név felkerült a szavazólapokra.

A 11 órakor kezdődő istentiszteleten a templomot zsúfolásig megtöltő hívek előtt Orbókné Szent-Iványi Ilona, a Budapesti Unitárius Egyházközség lelkesze prédikált. Beszéde még egyszer megerősítette a jelenlévő nőszövetségi tagokat arról, hogy munkájuk nem hiábavaló, a nőszövetségi tevékenységnek hagyománya és jövője van.

Marton Melinda énekszámát és Nyitray Mónika szavalatait után a Himnusz hangjai mellett ért véget az ünnepi istentisztelet.

A nőszövetségi találkozó munkálatai azon-

ban tovább folytatódtak. Közvetlenül istentisztelet után megejtették a titkos szavazást, majd a szakcsoportok megbeszélése következett, párhuzamosan két-két csoportban, és közben lezajlott az ebéd is a Teológia éttermében. A szakcsoportok témaköre a következő volt: szervezeti kérdések, szociális problémák, közművelődés, léleg Gondozás és gazdasági kérdések. A szakcsoportok munkálatainak eredményét határozati javaslatban foglaltuk össze.

Délután oldottabb volt a program: a küldöttek egy része rövid városnéző-sétán vett részt Kolozsvár történelmi központjában, Deák Árpád tanár úr vezetésével, a többiek a püspökség dísztermében a küldöttek által összeállított színvonalas műsort tekintették meg.

Ezután következett a záróülés, amelyen ismertették a szakbizottságok beszámolóját és határozati javaslatát, és kihírdették a szavazás eredményét: az Országos Nőszövetség újonnan megválasztott vezetőségét.

Talán fárasztó volt egyetlen nap alatt egy

ilyen nagyszabású találkozót lebonyolítani, de küldötteknek, szervezőknek egyaránt az volt a véleménye, hogy megérte. Közelebb kerültünk egymáshoz, újabb barátságokat kötöttünk, és mind jobban érezzük, hogy mindig számíthatunk egymás segítségére. Mindannyian tiszta szívből mondtuk a búcsúzásnál: VISZONTLÁTÁSRA!

(Sz.V.)

A ROMÁNIAI UNITÁRIUS NŐSZÖVETSÉG VÁLASZTMÁNYA

Elnök: Dr. Kovács Lajosné Vaska Klára

Ügyvezető elnök: Zsakó Erzsébet

Alelnök: Dr. Szabó Árpádné Fülöp Magda;
Májay Endréné Kerekes Cecília

Főtítkárs: Dr. Paskucz Lászlóné Szathmáry Viola

Titkárs: Gyulayné Jakab Anna

Pénztáros: Ajtay Rózsa

Ellenőr: Báró Hajnalka

Választmányi tagok:

Szabó Zoltánné Kovács Anikó

Sigmond Júlia

Kádár Ildikó

Csomós Béláné Banga Gizella

Tompáné Darkó Mária

Báró Józsefné

Kovács Éva

Bogdán Ilona

Székely Miklósné Surányi Ilona

Éneklők - Rohonyi D. Iván felvétele

Falutalálkozó Kissolymoson

Nagyszerű, emlékezetes ünnep színhelye volt 1992. szeptember 13-án Kissolymos.

Az unitárius egyházközség szervezésében falutalálkozót tartottunk, haza hívtuk és szeretettel fogadtuk az elszármazott falusfeleket. Hívásunk nem maradt pusztába kiáltott szó. Szombaton és vasárnap az évtizedekkel előtti képet mutatta a falu, mert haza jöttek a távolba szakadtak, hogy újból meríthessenek a tiszta forrásból.

Vasárnap nagy volt a forgalom a lelkészi lakáson, mert ki-ki emlékezett adományával. 11 órától istentisztelet volt a zsúfolásig megtelt templomban, ahol az evangéliumot Nagy Endre, a falu szülőtte, magyarsáosi lelkész hirdette a szülőföld megtartó erejéről.

Úrvacsorára előkészített a helyi lelkész; s közel 700-an éltek úrvacsorával.

Ezek után köszöntők hangoztak el, az elszármazottakhoz Barabás József és a befogadottakhoz Barabás Zoltán szóltak. A templomból kijövet, koszorút helyeztünk el a háborús emlékműnél, ahol ének és szavalat tette emelkedetté a hangulatot. Ezután a vendégek vendéglátóikhoz mentek ebédre.

Este 8 órától kultúrműsor volt a művelődési házban, ahol a gyermekek és ifjak gyönyörködtek a közönséget. Előadás után reggelig tartó bálban szórakozhattak az itthon maradottak és az elszármazottak.

Nagyon jó volt a találkozás, felejthetetlen élmény maradt mindannyiunk számára.

„Szülőföld,
szorítsad

fogjad a kezem,
hogy ne törjön bennem
ez a megszenvedett
egyetlen várás,
s érezzem örömdől,
ha dudol meződön
az érő kalász.“

(Molnos Lajos)

Kissolymos, 1992. szeptember 20.

Péterfi Sándor
lelkész

Cserkészek Torockón

1992. július 15 és 27 közt a kolozsvári unitárius egyházközség védnöksége alatt működő Brassai Sámuel 7. sz. cserkészcsoport Torockószentgyörgy mellett, a vár alatt táborozott. Összesen 106 ifjú vett részt, Kovács Lajos csapatparancsnok vezetése alatt.

A tábort július 23-án meglátogatta: dr. Kovács Lajos püspök, kíséretében voltak: Farkas Dénes és Szabó Zoltán központi tisztviselők, Kiss Béla lutheránus lelkész, Szabó Dezső és több családtag.

Cserkészeink a torockószentgyörgyi unitárius templomban istentiszteleten vettek részt. Köszönet illeti Sándor Bálint helybeli lelkészt az erkölcsi támogatásért.

KÖSZÖNJÜK

Molnos Domokos szabó, Molnos Zoltán szücs, Sükei Dénes kereskedő, Ravasz Ferenc tanár és Tóth Márton tanár, valamennyien nyugalmazottak, akik még élünk azok közül, akiket korondi szolgálata idején (1941-44) egyházi ösztöndíjjal gimnáziumba, illetve szakiskolába segítettek „kispapunk“, Dimény András hitoktató segédlelkészeink, ezúton is köszönjük Unitárius Egyházunk általi felkarolásunkat, Egyházunk szerető gondoskodását rólunk, szegénysorsú, rászoruló gyermekekről. Egyben Dimény András úrnak is hálással köszönjük irántunk tanúsított jóságát, értünk tett áldozatos fáradozásait, és további hosszú, boldog nyugdíjas életet kívánunk.

Tóth Márton
tanár

Fenyőkút, 1992. szeptember 18.

Vargyas

egyike az ősi unitárius gyülekezeteknek, otthon az unitárius történetben jelentős szerepet játszott Daniel családnak. Köztük volt Daniel Gábor, akit nagyapámmal egyszerre választottak főgondnoknak 1876-ban. Itt, Magyarországon az egyik ága a családnak köri felügyelő gondnok, és pesti gondnok is volt; de magtalanul halt ki ez az ág.

Kanadában él a Daniel családnak az egyik ága. Keresztúri diák dr. Mester Miklóssal is együtt voltunk annak idején, kb. 1925 nyarán a Iorga-féle Valeni de Munte-i szabadegyetemen.

Legutóbbi levelükben örömmel értesítettek, hogy Kanadában élnek; fiúk, Balázs, nemrégiben nősült, magyar leányt vett feleségül, s átmentek az Amerikai Egyesült Államokba, s Schenectady városának unitárius templomában tartották az esküvőt. Így, a feleséggel együtt, a két magyar az újabb nemzedék magyar nyelvtudását is biztosítani tudhatja.

Ugy mesélte valaki, hogy a román kormány műemlékvédelmi osztálya a vargyasi DANIEL-kriptát renováltatta egy-két éve, s így ez most mint műemlék gondozás alatt van, ha a hír igaz.

Dr. Ferencz József
ny. unit. püspök, Budapest

Vendégszereplésen

1992. szeptember 4-én a Protestáns Teológiai Intézet énekkara egyhetes túréja során meglátogatta a homoródszentmártoni egyházközséget is, ahol egy fél napot töltött. A teológiai hallgatók Kovács Attila teológiai énektanár vezetésével érkeztek Homoródszentmártonba. A templomban Kaszoni K. József ismertette a jelenlévők számára a templom és az egyházközség történetét. Ezt követően a hívek a fiatalokat ebédre hívták meg saját otthonaikba. Du. 4 óra körül újabb találkoztak mindannyian az unitárius templomban, ahol egy rövid próbát tartva, du. 5 órai kezdettel istentisztelettel vette kezdetét a templomi műsor. Az istentiszteletet Papp Mária teológiai hallgató tartotta a 85. Zsolt 5. verse alapján. Istentisztelet után a jelenlévők a 40 tagot számláló kórus gyönyörű énekeiben merülhettek el. A közel egyórás ének-műsor szívet-lelket felemelő volt mindannyiunk számára.

A műsort követően az egyházközség vendégelte meg a jelenlévőket egy szerény vacsorával a gyülekezeti teremben. Jó kedvvel, hangos énekszóval folytatódott az est.

Az egyházközség hívei megleléssel és köszönettel vették a fiatalok ittlétét, s közelgő évkezdésükhöz sok sikert, jó munkát kívántak, s azt, hogy szármalyhasson a szép ének hangja ajkukról, a zsol-tár tegye elevenné azokat a gyülekezeteket, ahol majd elhelyezkedést nyernek.

Tiszadob, 1992. augusztus 3-10.

Május legelején Szent-Iványi Ilona budapesti lelkész meghívott tíz „idős tinédzser“-t (18-22 év közöttit) az 1992. augusztus 3-10 között tartandó tiszadobi nemzetközi ökumenikus táborba.

A Kis- és Nagyhomoródmonti fiatalok nyolcas csoportja, illetve Csíkszeredából és Székelyudvarhelyről egy-egy fiatal jelentkezett az indulásra. Így állt össze 11 tagot számláló csapatunk, alulírott vezetésével.

Vonattal indultunk Székelyudvarhelyről, augusztus 2-án este, s a déli órákban érkezünk meg Nyíregyházára, ahonnan tovább utazunk még 60-70 km-t autóbusszon, míg végül megérkezünk rendeltetési helyünkre, Tiszadobra, az Andrassy-kastélyhoz.

A Gyermekváros területén helyeztek el bennünket. A Gyermekváros egy több épületcsoportból álló komplexum, ahol árva gyerekeket nevelnek és indítanak el egy-egy szakma ismeretével az emberérválás útján.

A tábor szervezői-vezetői közül, akik immár 3. alkalommal szervezték meg a találkozót Tiszadobon, hadd említsem meg a nyíregyházi evangélikus lelkész házaspárt, Sztankó Gyöngyit és Laborczy Gézát (utóbbi „másodállásban“ országgyűlési képviselő), akik igencsak nagy hozzáértéssel irányították a hét lefolyása alatt a programot, illetve a 120 személy (a tábor összesen ennyi lelket számolt) ügyesbajos dolgait.

A bemutatkozások rendjén, ami első este volt,

megismerték egymást a több országból odaseregelt fiatalok, akik között voltak Karpátaljáról, Felvidékről, Erdélyből, Németországból, Angliából, Ausztráliából, Olaszországból és Magyarországról. Amilyen tarka képet mutatott az országok sokasága, valási szempontból is ilyen színes volt a paletta. Voltak evangélikusok, reformátusok, katolikusok, ortodoxok és, első alkalommal, unitáriusok is.

Napi programunk áhitattal kezdődött, amit a jelenlévő lelkészek végeztek saját liturgiájuknak megfelelően. Ezt követte a reggeli, majd egy-egy teológiai előadás következett. Ennek elhangzása-megbeszélése után, a jelenlévők különböző munkacsoportokra oszolvá végezték a napi tevékenységüket.

Ezekből a munkacsoportokból hadd említsem meg a legfontosabbakat: a kézművesek csoportja (textíliák, linometszők, meg mindazok mentek erre, akik - profikként vagy amatőröként - hivatást éreztek a képzőművészet iránt). Volt a színészek csoportja is, ezen kívül egy, kb. 30-40 tagot számláló kórus is verbuválódott, s volt a bibliai drámacsoport stb.

A munkacsoportokat egy-egy lelkész vagy hivatásos szakember (képzőművész, színész, zenetanár) vezette. Mindenki készült a maga szakcsoportján belül a péntek esti bemutatóra, melyen jelen volt a nyíregyházi és a budapesti Tv forgatócsoportja s a Kosuth Rádió munkacsoportjainak egy csoportja.

A tábor az augusztus 9.-i szabadtéri ökumenikus istentisztelettel ért véget, amelyen evangélikus, unitárius, református lelkészek prédikáltak a jelenlévőknek.

Végül hadd említsem meg azt, hogy jövőre ugyanilyen létszámban várnak fiatalokat augusztus hetére a tiszadobi nemzetközi ifjúsági táborba. Alulírott beválasztották a Szervező Bizottság Állandó Tagságába, s így segítséget, eligazítást adhat mindazoknak a fiataloknak, akiket a táborban való részvétel érdekel.

Cím: 4162 Mártoni nr. 80 Jud. Harghita

Kaszoni József
lelkész

Ki tud Szentlászlóról?

Kedves Olvasók! Szent László király halálának 900. évfordulója 1995-ben lesz. Erre készülvén, olyan könyvet szeretnénk összeállítani, amely bemutatja, hogyan él tovább a kárpát-medencei népek lelkében lovagkirályunk emléke. Szeretettel kérjük Önöket, írják meg címünkre, ha helységükhöz Szent László-hagyomány fűződik: helyi monda (hegy-, forrásnév, csatahely, patanyom), festmény, szobor, stb., vagy ha régi öregektől hallott történetet, verset, éneket tudnak Szent Lászlóról. Köszönve segítségüket, várjuk levelüket! Tisztelettel:

Molnár V. József

1165 Budapest, Tekla u.5. VI/111.

Gál Péter

2021 Tahitótfalu, Általános Iskola.

Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület

Erdélyi Magyar Népfőiskolai

Kezdeményező Csoport

Magyar Népfőiskolai Társaság

PÁLYAZAT

A népfőiskolai mozgalom társadalomformáló erő. A romániai magyar népfőiskolai kezdeményezések történetének megírása önismeretünk része. A mozgalom hazai újjászervezését magára vállaló Kezdeményező Csoport pályázatot hirdet a romániai magyar népfőiskolai szervezkedés történetének megírására.

A pályázók 1992. december 31-ig az EMKE országos elnökségére (3400 Cluj-Napoca, str. Pavlov nr. 21) küldjék el kutatási tervüket. A szakértőkből álló kuratórium két munkát több hónapos posztgraduális ösztöndíjjal jutalmaz. A nyertesek a budapesti Európa Intézetben végezhetik kutatásaikat.

Kolozsvár, 1992. augusztus 11.

A BIBLIA VILÁGA

A tíz csapás

Elment Mózes és Áron a fáraóhoz. Elmondták neki Isten üzenetét: - Így szólt az Úr, Izrá-el Istene: Bocsásd el a népem, hogy ünnepet szentelhessek neked a pusztában!

A fáraó meglepődött: - Kicsoda ez az Úr? - kérdezte. - Én nem ismerek ilyen Urat, és nem bocsátom el a népet! Menjete, folytassátok a munkát!

Még aznap szigorú parancsot adott a felügyelőknek: - A vályogvetéshez ne adjatok szalmát, de ugyanannyi téglát kell naponta elkészíteniük!

A felügyelők kiadták a parancsot. A nép szikrázó haraggal fogadta Mózes és Áront: - Ítéljen meg benneteket az Úr: miattatok sanyargatnak minket!

Mózes leborult Isten előtt, és imádkozott: - Uram, miért küldtél engem ide? A nép sorsa rosszabb lett, és te semmit sem tettél a nép megszabadításáért!

Ismét meghallotta azt a hangot, amely a csipkebokornál szólt hozzá: - Majd meglátod, mit cselekszem a fáraóval! Mert erős kéz fogja őt kényszeríteni, hogy elbocsássa népem. Mondd meg Izrá-el fiainak: Én vagyok az Úr, és megszabadítalak benneteket Egyiptomból, a szolgágnak házából. Menj ismét és mondd a fáraónak, Egyiptom királyának, hogy bocsássa el Izrá-el fiait az országából!

Mózes és Áron ismét elmentek a fáraóhoz. Elmondták az Úr üzenetét. A fáraó meghallgatta őket, de a szíve kemény maradt. Másnap ismét bement Mózes és Áron a fáraóhoz: - Az Úr üzeni, hogy bocsásd el a népet. Ha nem teljesíted a szavát, jelek és csodák, súlyos ítélet nehezedik országodra!

A fáraó szíve kemény maradt, nem hajlott a szóra.

Első jelként Egyiptom minden vize vérré változott. Elpusztultak a halak a folyókban. Azután békák árasztották el az ország földjét. Harmadszorra szünyogok leptek el mindent. Aztán bögölyök jöttek ezer meg ezerszámra, csíptek, martak embert és állatot.

Hívatta a fáraó Mózes és Áront: - Elbocsátom a népet, csak szűnjön meg a csapás. De amikor megszűnt, még keményebb lett a szíve, visszavonta az engedélyt.

Ekkor dögvész tört ki az országban: elpusztultak az egyiptomiak állatai. Utána hólyagos fekély borított el minden embert. Hetedik csapásként borzalmas jégverés tarolt le mindent Egyiptomban. Hiába volt minden. A fáraó szíve kemény maradt.

A keleti szél soha nem látott sáskajárást hozott Egyiptomra. Amit meghagyott a jég, lelelte a sáska. Kilencedszer háromnapos sötétség borította el egész Egyiptomot. A fáraó szíve még mindig kemény maradt. Szólt az Úr Mózesnek: - Még egy csapást hozok Egyiptomra, s a fáraó elbocsát titeket.

Izrá-el fiaihoz így szólt az Úr rendelése:

- Ma éjjel minden családnál bárányt egyetek. A vérből vegyetek egy keveset, kenjétek be vele az ajtófélfát. Derekatok legyen felőve, legyetek útra készen, és sietve egyetek. Ma éjjel átvonul a pusztító angyal Egyiptomon, és megöl minden elsőszülöttet!

Így történt. A fáraó elsőszülötte is meghalt. Még azon az éjjelen hívatta Mózes és Áront a fáraó: - Azonnal induljatok, és menjete el Egyiptomból!

Kányádi Sándor

Elfújta a szél a napot

Elfújta a szél a napot,
be a felhők sűrűjébe,
hajladozik a vén erdő,
úgy tesz, mintha jődögélne.

De ha a szél úgy akarja,
máris fordul, mintha menne;
leveleit hátrahagyva
kapaszkodna föl a hegyre.

Mintha jönne, mintha menne,
mintha vinne, mintha hozna:
de nehéz is az erdőnek,
mikor a szél kormányozza.

Ferenczes István

Házirend

Elsőnek anyja,
azután apa,
majd iskolás bátyám,
utána én,
legvégül kis húgom
ébred fel reggel.

Este lefekvéskor
első a húgom,
utána én,
majd iskolás bátyám,
azután apa,
utolsó anyja.

Molnos Lajos

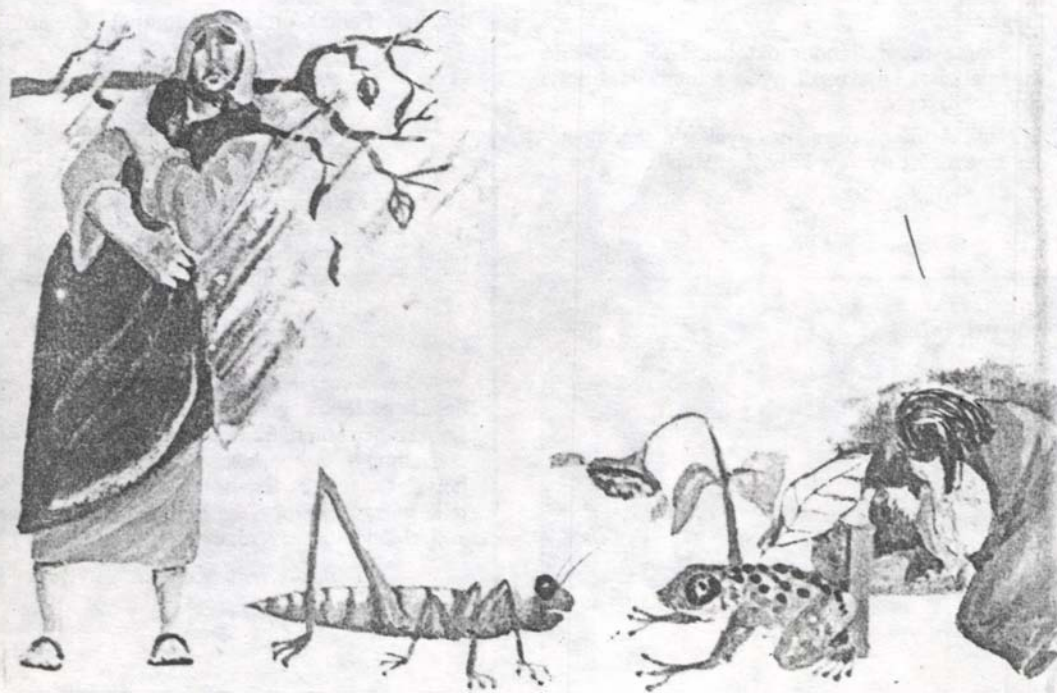
Azt a rézfánfütörgőjét!

Dühös, mérges öreg pék,
a pékmester mester-pék:
"Hát ki látott ilyet még,
azt a rézfánfütörgőjét,
nem egyéb!
mint a kámfor,
úgy odalett a kisszék!
Beszélj már te, kicsi pék,
bikkmakkfejű pékinasom!"

Mondaná is kicsi pék,
a pékinas, inas-pék:
"Én sem láttam olyat még,
azt a rézfánfütörgőjét,
nem egyéb!
hogy kámfor lett
valaha is egy kisszék! - "
De csak pislog kicsi pék,
nem mondja, hogy hol a szék,
az a kicsi semmi-sáml.

Hallgass is hát, inas-pék,
te pékinas kicsi pék,
amíg nőssz egy kicsit még,
mert azt a rézfütörgőjét,
nem egyéb!
míg nem leszel segéd-pék,
bármit is szólsz,
te babszemnyi kicsi pék,
nyakonvág az öreg pék,
dörgő-morgó vén pékmester.

Hallgat hát a kicsi pék -
Nyikorog a kicsi szék:
mert, a rézfánfütörgőjét,
nem egyéb!
rajta ül a vén pékmester,
rontombontom öreg pék.

EGYHÁZI HÍREK

Egyházköri közgyűlések

- A sepsiszentgyörgyi egyházkör augusztus 29-30-án tartotta évi rendes közgyűlését a datki egyházközségben. A közgyűlésen elhangzott az esperesi jelentés és az azt kiegészítő részjelentések, majd sor került a választásokra. Esperesnek Máthé Sándor olthévízi, egyházköri jegyzőnek Székely János árkosi lelkészt választották meg.
- A székelyudvarhelyi egyházkörben augusztus 16-án tartották a közgyűlést Székelyderzsben.
- A kolozs-tordai egyházkörben szeptember 12-13-án Tordán tartották a köri közgyűlést. Ebben az egyházkörben is új esperest és egyházköri jegyzőt választottak: Székely Miklós kövendi, illetve Pap László bágyoni lelkész személyében.
- A maros-küküllői egyházkör szeptember 16-17-én Nyárádszentmártonban tartotta évi rendes közgyűlését.

Ifjúsági találkozót tartottak július 10-13-án Oklándon. A találkozó megnyitó istentiszteletén Kovács István sepsiszentkirályi lelkész prédikált, Bencz Dénes homoródalmási esperes-lelkész üdvözölte a találkozó résztvevőit, majd Kovács Sándor V. éves teológus titkári jelentése hangzott el. Július 11-én a reggeli áhítat után (Veress Ferenc V. éves teológus) Szász Ferenc brassói lelkész tartott előadást (Vallásunk szerepe az ifjúság önmagáralátalásában). Délután Kászoni K. József homoródszentmártoni lelkész: Az ifjúsági egyet mint a vallásos élet megélésének lehetősége címen tartott előadást. Este népdal, néptánc és tábortűz mellett szórakoztak a fiatalok. A találkozó 3. napján Kríza János III. éves hallgató tartott előadást: Szeretetszolgálat mint cselekvő vallásosság címen. Az istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Nagy László székelyfalvi lelkész végezte (Jn 4,24, 1Kor 4,16), délután kirándulást szerveztek Kustaly várához, ahol Márkos Ervin oklándi lelkész előadást tartott Oklánd múltja és jelene címen, majd szabadteri játékok következtek.

Az utolsó napon Czire Szabolcs II. éves teológus tartott reggeli áhítatot, majd Molnár Lehel III. éves teológus előadást: Az ifjúság szerepe vallásos- és népi hagyományaink megőrzésében. Ezt követte az új vezetőség megvá-

lasztása és a záróistentisztelet, amelyen Kovács Sándor V. éves teológus prédikált (Gal 6,2-5). A találkozó közös nyilatkozatot fogadott el, s az új elnök, Szász Ferenc brassói lelkész, a konferenciát bezárta. (Részletes beszámoló a 8. oldalon)

Az unitárius nőszövetség szeptember 20-án országos találkozót tartott Kolozsváron. A találkozó alkalmával tartott istentiszteleten Orbókné Szent-Iványi Ilona budapesti lelkész nő végzett szolgálatot, majd rövid műsor következett, amelynek keretében Marton Melinda énekelte és Nyitrai Mónika szavalt. Délután városnézés volt és műsor az unitárius püspökség dísztermében. (Részletes beszámoló a 9. oldalon.)

Doktorrá avatási ünnepélyt tartottak a Protestáns Teológiai Intézetben július 11-én. Teológiai doktorrá avatták Bustya Dezső marosvásárhelyi református lelkészt is.

Fóris Zoltán újszékelyi gyakorló segédlelkész július 14-én lelkészképesítő vizsgát tett.

A Teológiai Intézetben szeptember 15-18 között tartották a felvételi vizsgát az 1992-93-as tanévre.

Kinevezések - áthelyezések

- Rüs Tibor fogaras-nagyszebeni gyakorló segédlelkész október 1-től kinevezést nyert a tordai egyházközségbe.
- Márkos Ervin oklándi lelkész október 1-től kinevezést nyert a fogaras-nagyszebeni egyházközségbe.
- Szentgyörgyi Sándor október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést nyert a marosvásárhelyi egyházközségbe.
- Nagy Attila október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést nyert a kökői egyházközségbe.

Unitárius Közlöny. A Keresztény Magvető melléklete

Kiadja az Unitárius Egyház

Szerkesztőbizottság: Molnos Lajos főszerkesztő,

dr. Szabó Árpád felelős szerkesztő, dr. Rezi Elek

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: 3400 Kolozsvár,

December 22 sugárút, 9. szám

Postafiók: 24. tel: 11-52-71

Nyomdai előkészítés a kolozsvári Szabadság Kft. TEXTLINE rendszerén

Műhelyvezető: Szabó Gyula

Nyomatva Kolozsváron az Ardealul Nyomdában

Igazgató: Ion Manole

Halottaink

Zsigmond Csaba Attila kobátfalvi lelkész 1992. július 24-én, 44 éves korában Kobátfalván elhunyt. 1948. október 12-én született Kolozsváron. 1966-ban tett érettségi vizsgát, teológiai tanulmányait 1966-1970 között végezte a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben. 22 éven keresztül (1970-től) teljesített lelkészi szolgálatot a kobátfalvi egyházközségben. Július 28-án temették a helybeli templomból az ottani Felsőtemetőbe. A lelkészi szolgálót Báro József székelykeresztúri esperes végezte (Jn 13,15,34-35). Egyetemes egyházunk nevében Szabó Zoltán egyházi titkár (II. Tim 4,6-7), a lelkészkör nevében Botha Dénes fiatalfalvi lelkész mondott búcsúbeszédet. A sírnál Keresztes Sándor homoródszentpáli, Nagy Levente kolozsvári-irisztelepi református, Kedei Mózes székelyudvarhelyi, Fülöp Dezső mézskői, Szombatfalvi József csehétfalvi, Kiss Gergely székelyszentmihályi lelkész és Izsák Domokos helybeli pénztárnok mondott búcsúbeszédet.

Pataki András magyarszováti lelkész 1992. szeptember 4-én, 54 éves korában Magyarszovátan elhunyt. 1938. augusztus 18-án született Várfalván; 1956-ban tett érettségi vizsgát Marosvásárhelyen; 1956-1960 között végezte teológiai tanulmányait a Protestáns Teológiai Intézetben; 1960-tól, 32 éven keresztül teljesített lelkészi szolgálatot a magyarszováti egyházközségben.

Szeptember 6-án temették a falu unitárius templomából a helybeli temetőbe. A lelkészi szolgálatot Jakab Dénes szentábrahámi lelkész végezte (Róm 14,7-8); az egyetemes egyház nevében dr. Erdő János főjegyző, az egyházkör nevében Benedek Sándor kolozsvári esperes, a helybeli református egyházközség nevében Péntek Márton református lelkész, a helybeli ortodox lelkész és az egyházközség gondnoka mondott beszédet. A sírnál Nagy Ödön várfalvi, Lőrinczi Károly aranyosrákosi, Székely János árkosi és Jakab Dénes szentábrahámi lelkész mondott búcsúbeszédet.

Dr. Teleky Mihályt, a Protestáns Teológiai Intézet nyugalmazott református professzorát augusztus 13-án temették a kolozsvári Farkas utcai templomból. Élt 86 évet.

Dr. Kiss Zoltán nyugalmazott hivatalnok, Egyházi Főtanácsunk és a Pénzügyi Bizottság tagja augusztus 13-án, 75 éves korában Kolozsváron elhunyt. Augusztus 15-én temették a Házsongárdi temető kápolnájából. A temetésen a lelkészi szolgálatot Sebe Ferenc nyugalmazott előadótanácsos végezte.

A besztercei leányegyházközség évtizedeken át lelkes gondnoka, Tokos Sándor szeptember 16-án, 62 éves korában Besztercén elhunyt. Szeptember 18-án temették a helyi evangélikus temetőbe. A temetésen a lelkészi szolgálatot Sebe Ferenc nyugalmazott előadótanácsos végezte.

Emlékük legyen áldott.

ANNUNCIARIUS KÖZLÖNY

Kolozsvár, 1888-1948/1990.;4.(64.) évfolyam, 10-11-12. szám, 1992. október-december Ára 20 lej

Az örök karácsony: A jézusi élet

Mire az olvasó kézbe veszi a lapot, az 1992-es karácsony is már régen letűnt az idő mindent magába olvasztó gyomrában. Költészete, hangulata, szemet gyönyörködtető színei, szívet melengető érzései már csak emlékek. Van azonban valami, amin nem fog az idő, és sohasem válhat emlékké, s ez a karácsonyi történet: Jézus születése.

Úgy gondolom, hogy a karácsonyi történet hatalmát, s annak ünnepen túlmutató erejét e történet egyetemes jellege adja. Mindannyian szeretjük hallani saját születésünk történetét, és ha, amint a negyedik evangélium írja, Jézusban „élet volt”, akkor a mi születésünk benne van az övében, és az övé jelen van a mienkben.

Valójában azonban sokkal többről van szó, mint a mi első születésünk történetéről, mivel a karácsonyi történet, Jézus születése tartalmazza újjászületésünk ígérését is. Ahogy az istálló sötétségében a gyermek születése, úgy ígéri nekünk, hogy a sötétség korában, a kiábrándultság és reménytelenség idején, a lélek zimankós telében a világosság, amely fénylik a sötétben, s amit a sötétség sohasem fog és tud legyőzni, az a világosság nekünk is felragyog.

Újra és újra hallhatjuk, és meg is kell halanunk, e történet ígérését. Nekünk ugyanis nemcsak saját életünk sötétségével kell megküzdenünk, hanem az egész világ sötétségével is. A reménység azonban él bennünk, mert Jézus születésének a története azzal biztat és ajándékoz meg most is, hogy nincsen olyan hatalmas sötétség, amely felett a világosság ne győzedelmeskedne.

Ehez viszont az szükséges, hogy forduljunk teljes szívünkkel, egész életünkkel a világosság felé, hogy befogadókából magunk is a világosság forrásai és terjesztői lehessünk. Oda kell vinnünk életünket a mindig élő, a minket tanító és nekünk szüntelen példát adó Jézushoz, hogy benne és általa megújuljunk, életet nyerjünk. A sötétség embereiből a világosság gyermekei legyünk! „Aki engem követ, nem járhat a sötétségben, hanem övé lesz az életnek világossága” (Jn 8,12b). Hozzá kell hasonlóká legyünk.

Egy történet szerint, valahol Indiában a

gyülekezet kiközösítette lelkészét, és megtiltotta neki, hogy valaha is prédikáljon. A lelkész elhagyta a várost, és egy nagyon távoli vidék egyik falujában telepedett meg, ahol senkit sem ismert. Itt élete hátra levő idejében mint fazakas dolgozott. Régi gyülekezte egyetlen tagját sem látta viszont többé. Néhány év múlva meghalt.

Később, sok év elteltével, misszionáriusok érkeztek az ő régi egyházközségéből a faluba, és elkezdtek prédikálni az evangéliumot, Jézus történetét. Miután meghallgatták a történeteket, a falusiak így szóltak a misszionáriusokhoz: „Mi ismerjük azt az embert. Itt élt közöttünk.” Azok ugyancsak elcsodálóztak, és megdöbbentek. „Nem értitek - magyarázták -, mi Jézusról beszélünk

Sik Sándor

Közeleg az emberfia

Tudom, hogy közeleg már a jó ember fia, aki nem tőlem és nem tőled kap életet. Néhány pásztomak, akik sohasem öltek nyulat, nem hordoznak emberölő szerszámot, megjelenik az angyal, és megjelenik a csillag, és tele lesz dallal a decemberi hegyoldal. Csak ránézünk

a kisdredre

és tudni fogjuk, hogy ő az.

Eljönnek az acéltrösztök fejedelmei, a petróleumbányák frakkos császárai, s könnyel a szemükben letérdelnek elé. Mert ő lesz, akinek legtisztább kék a szeme, legerősebb léssen a karja, és szelíd arcáról

ragyog

az örök építők acélos vidámsága. Ő megmutatja minden vándornak az utat, minden töprengőnek az igazságot, minden haldoklónak az életet. Ő megmagyarázza nekünk a gépek dalának igazi értelmét, megmagyarázza és megáldja a fáradt költő legsajgóbb szavait, és mosolyogni fog, és két fehér galamb fog ülni a vállán kétfelől. Ő nem ad országot nekünk, hanem otthont, nem ad fegyvert, hanem kenyeret.

Ma még sírunk, mert a mosolygás nem én vagyok.

Ma még sötét van, mert nem jöttem világosságnak, hanem, hogy bizonyosságot tegyek a világosságról. Már közeledik az éj, mely szüli a Hajnalt.

Eljön Ő, minden bizonnal eljön.

nektek.” „Ő sohasem mondta meg a nevét, válaszolták az emberek, de az ember, akiről ti beszéltek, a mi fazakasunk volt.”

Mi is gyakran vagyunk úgy, akárcsak a történet misszionáriusai, hogy úgy gondolunk Jézusra, mint aki lényegesen különbözik a mindennapi embertől. „Jézus számára minden rendben van, ő egészen más, de tőlünk ugyanazt nem lehet elvárni” - mondjuk. És, természetesen, nem vagyunk az egyetlenek, akik ezt a megkülönböztetést tesszik. Maga a keresztény tanítás és teológia is ezen a feltevésen alapszik, hogy ti. Jézus természetében különbözött az emberiség egészétől.

Karácsonykor ne erre figyeljünk, hanem (Folytatása a 2. oldalon)

Az örök karácsony: A jézusi élet

(Folytatás az 1. oldalról)

a megszületett kisgyermekre, majd a felnőtt tanítómesterre, aki megismertette velünk életünk értelmét, megismertetett önmagunkkal, embertársainkkal és Istennel. Olyan útra állított, melyet, ha mi választjuk, követni tudjunk. Nem könnyű ez az út; sokszor félelmetes arra gondolnunk, hogy képesek vagyunk erre, és felelősséggel tartozunk a Jézus útját választani, az ő életét élni. Nem arról van itt szó, hogy nekünk is tanítványokat kell gyűjtönnünk és vándortanítókként járnunk a világot, hanem arról, hogy mi magunk is Isten szeretett gyermekeinek tudhatjuk magunkat, megélhetjük és továbbadhatjuk ezt a szeretetet, nem pedig félelemben és félelemből élni. Ez óriási felelősség. De nem egyedül, magunkban kell szembenéznünk vele és vállalnunk azt. Mások, sokan vannak mellettünk, és ezért legyünk hálásak. De mindenek felett velünk van Jézus, akinek születési történetébe belesimul a mienk, s akinek életébe belegyökerezik emberi létünk. És velünk van az Isten, akinek mindig gondja volt és van az övéire, „aki felhossa az ő napját” gyermekeire.

Dr. Szabó Árpád

Sik Sándor

Láttam csillagát napkeleten

Uram! ma minden ködbe lankadt,
Ma minden bús és meredek.
Tátonganak nagy messzeségek,
Ma még a csillagok sem égnek,
Inganak óriás hegyek.
- Uram!, én láttam csillagod!

Vadul nevet a téli szél,
Olmos esőt vagdal szemembe.
A sötétség kiált körültem,
És varjú víjog fönn az úrben,
Egy örök vak körben kerengve.
- Uram, engem minden kacag!

A százszarvú gúny közepette
Kiáltak. S bennem fagy a szó.
Sírok, mint egy eltévedt gyermek,
S a könny pillámon holtra dermed.
Hideg az arcom és fakó.
- Uram, csak egy sugarat adj!

És én megyek, amerre hívtál,
Halott sivatag fővényén,
Ha örökös télben, viharban,
Örök sötétben, zivatarban,
Ha többé nem lesz soha fény:
- Uram, te hívtál, én megyek!

Megyek, mert mennem kell, örökre.
Mert visz a vágy, a tűz, a lélek.
Mert örök dalok égnék bennem,
Mert kívüled nincs hova lennem,
Mert nálad van, te vagy az Élet!
- Láttam Keleten csillagod!

J. Gnanabaranam

Előtted egy nyitott ajtó

Hogyan köszönjem meg Istennek, hogy nekem enni és inni ad, és ugyanakkor szomszédom éheznek és szomjaznak? Hogyan mondhatom: Uram, hálát adok az ebédért? És hogyan dicsérjem Istent, ha csak az én testemet öltözteti és csak az én családomnak ad otthont, a szomszédom pedig mezítelen és az utcán kell aludnia? Hogyan dicsérjem Istent, mikor csak nekem ad egészséget és szabadságot, s a szomszédom beteg és elnyomott?

Előtted egy nyitott ajtó!

Gyermekem, nem azért adok neked enni és inni, hogy csak te egyedül legyél jóllakott és vidám. Azért adok neked, hogy ebédedet éhes szomszédoddal megoszad.

Gyermekem, nem azért adok neked ruhát és lakást, hogy te jólétben élj és arra büszke légy. Azért adom, hogy fagyoskodó szomszédodat ruhád megóvja a hidegtől, és házad menedék legyen azoknak, akik segítséget szenvednek. Ha ők megismerik az én jószágomat, dicsérni fognak engem.

Gyermekem, nem azért adok neked szabadságot és egészséget, hogy háborítatlanul örvendj életednek. Te azért vagy egészséges, hogy a betegeket és az öregeket szolgálhassad, és mert szabad vagy, az elnyomottakat segítheted a szabadságra. Ha általad átéljük az én könyörületeségemet, engem fognak dicsérni.

Gyermekem, nem azért választottalak téged, hogy te az időben is és az örökkévalóságban is nyugodt légy és biztonságban érezd magad. Hanem munkatársamul választottalak. Ha az én szeretetemet megmutatod embertársaidnak, megismerik majd az én jelenléteket, sötétségük világossággá válik, és veled együtt fognak nekem hálát adni, engem dicsérni és szolgálni!

Előtted egy nyitott ajtó!

Templomok

Öregasszony érkezik megkésve, botja kísértetiesen kopog az áhítat csendjében. Nehézséggel találja meg helyét a padban, s botjának is „ülőhelyet” keres kopogva.

Ismerős templomi fehérségben szól az orgona. Csak én tartom számon, hogy harminc évet hiányoztam. Felkavarodott lelkemben megfékezem a mindegyre előtérbe kerülő indulatokat, a vulkányszerűen kitörő kérdéseket: Jaj, miért hagytál el minket nagy bajunkban? Könyörülj reménytelenségünkön, nyomorúságunkon, de legfőképpen a mi napi kenyerünk-

re legyen gondod, hiszen Te vigyázol az ég madaraira is, hogy éhen ne pusztuljanak!...

Templomokban könyörgünk a reménységért, ami nélkül nincs elég fény, és fogy a nép. Akinek szeme van a látásra, lásson már tisztábban; akinek füle van a hallásra, hallgasson meg minket! Elménk világosítsd meg, hogy felismerhessük gyarlóságunkat, és megmaradhassunk embernek. Napbarázdálta öreg arcokból rámtékindő gyermeki tekintetek mondják: „Senki sem tudja, mit szenvedek én, senki, senki, csak Jézus”. S aztán kopogva,

csoszogva az Úrnak asztala elé járulnak, lélekben felkészülve a szent úrvacsora felvételére. Bütykös ujjukat szorosan összefogva a pusztalétért imádkoznak, mert legnagyobb értékük az életük. Nézegetem őket, szorul a torkom... aztán lassanként összeszámolom, hányan hiányoznak nekem, akik már csak voltak, és hányan maradtak a megvénült faluban.

A harmadik harangszóra eljövök újra én, az öregasszony, akinek botja kísértetiesen kopog az áhítat csendjében.

Kerekes Ildikó

Egy hajdani értekezletről

A jövő évben alapításának 200. évfordulóját ünneplő székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnázium történelmében az alapításáért, a kifejlesztéséért és a megmaradásáért folytatott munka küzdelmes volt.

A középfokú tanoda - a régi gimnázium - több ízben elkezdett és félbeszakított építésének egyik emlékeztető eseménye éppen 125 évvel ezelőtt, 1867. december 14-én történt. A gimnázium akkori igazgatója, Marosi Gergely, az országos érdeklődésére is számítva, a Kolozsvári Közlöny 1868. január 9-dikei és 11-dikei számaiban részletesen beszámolt az eseményről.

„Egy meghatározó jelenetnek, a vallásos és hazafias buzgóság és ezekből kifolyó áldozatkészség lélekemelő nyilvánulásának valánk tanúi az unitáriusok székelykeresztúri középtanodáinak nagy halltermében f. évi dec. 14-én; egy jelenetnek, amely fényes bizonyosságot nyújtva azon nem rég olvastuk állításnak, hogy a «magyar néphez valamely fontos ügyben intézett meleg szó mindig meg lesz hallgatva». Ugyanis: rég érzett szükség lévén említett tanodáknak még néhány lak- és tanszobának építése, az iskola igazgatóság felkérte, nemes Udvarhelyszékiünknek köztisztület és szeretetben álló érdemes főkirály bíróját és egyszersmind buzgó hitrokunkat, mlgs. Daniel Gábor urat, hogy ezen építkezés tárgyában, melyet az egyh. főtanácsos is 1864-ik évi 41. egyh. főtanácsai szám alatt szükségesnek elismert, s kétezer osztr. forintot felül rúgó, s a célbavett építésket, úgy egyharmadrésznyire fedező hátrálékkamatok ideengedésével kívánt segédkezni, f. évi dec. 14-re egy mentől számosabb tagokból álló értekezleti gyűlést hívjon össze, különösen a közelebb eső Sz-keresztúri és Udvarhelyi egyházkörnyékeink egyházi és világi tagjai közül”. A tudósító igazgató ezek után tovább részletezi az értekezlet fontosságát, és megjegyzi, hogy a meghívásra, a kedvezőtlen időjárás mellett is, sokan érkeztek akkor Székelykeresztúrra.

Az egybegyűlteket előtti a főkirálybíró úr a megnyitó beszédében, többek között, a következőket mondta: „Azon környék, melyre egy tanoda kiható, az a tanoda kiválólag van kiható annak előmenetelét előmozdítani.

Így van környéke ezen sz-keresztúri tanodának is, hová a fiatalok is a Székelyföld különböző részeiről összesereglenek; és ezen környék elég népes, mert benépesíti ezen tanodának lakosztályát, annyira, hogy már a tanulóknak szűkvé vált a tér, miért?, mert a tanintézet, ha szintén még javítandók lennének is, kielégítő: mert a szülők kedves zsenge korú fiaikat magoktól távol, míg a szülők örökösödő szeméire nagyobb a szükség, örömet nem bocsátják. Itt az ifjak és gyermekek ellátása - a távolabb lakó szülőknek is - a legjutányosabbak egyike. Jó a tanoda szelleme. Itt, a zajosabb élettől részben elszigetelt helyen, a szorgalom otthonos és a tanulásra mintegy ösztönözve van a fiatalság.

Tekintsünk szét ezen a tanoda lakosztályain, nézzük meg épületeit, nemde mindnyájan önként azt a véleményt nyilvánítsuk: *itt segíteni kell; itt zsúfolva vannak a lakosok; itt építeni kell, vagy inkább a megkezdett épületet bé kell végezni*”.

Az értekezlet következő szónoka a tudósító igazgató, Marosi Gergely volt, aki a tanoda építésének történetét rövid vázlatban adta elő. Beszédét elmélkedéssel zárta, amelynek során a következőket mondta:

„... nemzeti létünknek és fennmaradásunknak legnagyobb ellensége a tudatlanság, amely ellenséget csakis a népiskoláknak és felsőbb tudományos intézeteknek a haza minden pontjain, a kor szükségleteinek megfelelő átalakításával, jó karba hozásukkal verhetjük le.”

Marosi Gergely után Árkosi Dénes, a székelykeresztúri kör esperese tartott rövid beszédet, hangsúlyozván: „... nem szavakra, de tettekre, áldozatokra van szükségünk.”

Az értekezleten megválasztottak „egy szűkebb és egy tágabb körű bizottságot”, melyek feladatuk a tanoda bővítésének ügyintézését, építésének kivitelezését.

A két bizottság jelenlevő tehetősebb tagjai akkor - 1867. december 14-én - a helyszínen megkezdtek az adakozást.

„A helyszínen csak tiszta pénzben 1300 forintot alá. Az aláírást sz-keresztúri Lengyel József nyitá meg 50 forinttal. Koncz Lajos fizetett a helyszínen 100 forintot s egyszersmind ígérte, hogy egy épülendő szobát saját költségén fölszerel; ezután Jakabbázi Zsigmond 100 forintot és 100 forint értékű fedélcserépet, gr. Haller József a maga és neje részéről 100-100 forintot erd. úrbéri kötelezésekben; báró Gamerra Gusztáv 50 forintot; Daniel Gábor főkirálybíró 200 forintot stb...” Ezen összegezés után Sándor János, az 1896-ban kiadott kiváló monográfiájában - „A székelykeresztúri Unitárius Gimnázium történelme” - megjegyzi: „Az értekezlet várakozáson felüli eredményt adott, s a kezdetek ily kedvező biztatása reménnyel töltte el a lelkeket arra nézve, hogy az a régi óhaj, mely a gimnázium épületének megnagyobbítását, bővítését előzta, teljesülni fog.”

Fodor S. Sándor

Székely diák a 17. századból

Falusi schólaházak

1783-ban az udvarhelyszéki kerület esperese ellenőrző vizsgálatra érkezik egy kis faluba, Szentlászlóra. Tapasztalatai lesújtóak. Szomorúan kell megállapítania, hogy „*az Mesternek felette kicsiny házaskája (van), az hol gyermekeket tanítani teljesen lehetetlen*”. Távoztakor ezért szigorúan meghagyja, hogy „*a gyermekek számára classist tsináljanak, ne nőjjenek fel tudatlanul mint az szemárok*”. Felettlébb kétséges, hogy a szentlászlóiak megfogadták-e az intelmet. A pap- és mestertartás költségeivel megerterhelt lakosok ez idő tájt szerte Udvarhelyszéken csak keveset és vonakodva áldoztak a mesteri lakás karbantartására vagy tanulószoba építésére.

Az általános szegénység és az oktatás iránti közömbösség miatt még a felekezeti versengés és az egyházak feddése sem tudták nagyobb áldozatokra bírni a lakosságot. Ezért a legtöbb helyen a rossz állagú mesteri ház szolgált iskolául. Ez - mint a székely falusi házak általában - három osztatú: lakosztóból, pítvarból és kamarából álló épület volt. Falai leginkább fából, igen ritkán kőből vagy téglából készültek. Szalmazsuppal, zsindegyel vagy deszkával fedték. Többnyire kicsiny és szerény ház volt, amelynél külön nem akadt a faluban. Erről tanúskodik például a szintén 1790 körül, Kecsetben lefolytatott vizsgálat, amely szerint „*A Mester Háza semminek nem jó,*” és új házat kellene építeni. Siklódon ugyanekkor „*a gyerekek egy része a Mester tűzhelyén hever*” tanítás közben, Kissolyosban és Homoródszentmártonban pedig olyan rossz állapotban van a református schólaház, hogy a református szülők is inkább az unitárius iskolába jártatják gyermekeiket. Sok kis faluban ekkortájt még mester sincs: helyette a pap látja el a tanítás feladatát.

A 19. század elejére a fejlődés, ha lassan is, megindult. Egy, 1826-ban, a keresztúr-fiúszéki unitárius egyházmegyében készített felmérés 25 helységből 13-ban kifejezetten jónak, 13-ban pedig elfogadhatónak minősíti az iskolaépületet. Az igények növekedésével a mesteri házhoz egyre több helyen tanulószobát, „*classis*”-t építenek, sőt, idővel e helyiségek is szűknek bizonyulnak. Ahol van rá pénz, bővítik vagy újraépítik a schólaházakat. 1830 táján pedig Dersben, Almáson, Énlakán és Korondon már két külön „*classis*” épül: egy a leányok és egy a fiúk számára. Az összkép persze sokkal vegyesebb, mégis: a két „*classis*”-sal működő iskolák megjelenése arról tanúskodik, hogy az egyházak dorgálásai nem voltak hiábavalók: sok helyütt tudatosították a falvak népében a gyermekek iskoláztatásának fontosságát. A 19. század második felében pedig felgyorsult a fejlődés, amikor is az iskolaszékek látnak körültekintő munkához.

Albert Dávid

Adatok az erdélyi unitárius ifjúsági mozgalom történetéhez

I.

Kilenc évtized távlatából szemlélve unitárius ifjúságunk életét, akarva-akaratlan csodálattal adózunk a kilencszáz éves ifjúságának. Vezető egyéniségei nem csak unitárius mivoltukkal érdemlik ki tiszteletünket, hanem európaiságukkal is. Erdélyiek voltak és európaiak. 1900, az új évszázad újat hozott ifjúságunk életében is. Kolozsváron dr. Boros György buzdítására szerveződésnek indul az első Dávid Ferenc Egylet Ifjúsági Köre (a továbbiakban DFEIK). Az Unitárius Közlöny idevonatkozó számai elég szűkszavúan számolnak be az ifjúság szervezkedéséről, ezért az alakuló gyűlés jegyzőkönyvét idézzük: „A mi alakítandó gyülekezetünk nem nagy hadsereg ugyan, de az odaadó, lelkes együttműködéssel, egymás iránti szeretettel és szorgalommal szép sikert arathatunk. Tömörüljünk tehát a legszentebb cél megvalósítása érdekében, zászlóinkra írván a vallás-erkölcsi élet ápolását, fejlesztését (...); alakuljunk tehát egyesületté, melynek határain belül nemes célunkat - a baráti együttérzés és szeretet ápolása, ébrentartása mellett - komoly munkával, igyekvéssel megvalósíthatjuk. (...) egyenes, célhoz vezető utat válasszunk, s ezt legbiztosabban kijelöli az egyházunk keblében már annyi sikerrel és oly szép eredménnyel működő Dávid Ferenc Egylet. Haladjunk hát ennek nyomdokain, ennek védőszárnya alatt fogadjuk el, természetesen a mi körünkhöz módosítva, annak szervezetét, s így a cél elérése nagyban meg lesz könnyítve (...). Vegyük fel a *Dávid Ferenc Egylet Ifjúsági Köre* címet“.

(1.) Az egyletet többnyire főiskolai hallgatók alkották. Az alapszabály 3-as paragrafusára azonban: „Tekintettel arra a körülményre, hogy a kör tagjai jobbára ifjú emberek és ennél fogva a kör gyűlésein a szabad vitatkozás, eszmecsere menetét nők jelenléte az udvariasság szempontjából veszélyezteti, a választmány megállapítja, hogy: nők tagok nem lehetnek.“ A szervezet vezetője, éltető lelke Kelemen Lajos egyetemi hallgató volt.

Az első világháború után Erdély szerte megindult az ifjúság szervezkedése falun és városban. Egyre több helyen alakult meg az Ifjúsági Egylet. 1928. július 10-15-én már sor került Székelykeresztúron az első ifjúsági konferenciára, melynek előadói voltak: dr. Borbély István, dr. Gál Kelemen, Gálfalvi Sámuel, dr. Kiss Elek, dr. Sullyok István, dr. Varga Béla, Vári Albert és Útő Lajos. A találkozón a következő határozatok születtek:

1. A DFEIK Egyetemes Szervezete szükségét látja, hogy minden erdélyi unitárius gyülekezetben megalakuljon az ifjúsági egylet.

2. Kolozsvár központtal megszervezendő egy összefogó és irányító Egyetemes Szervezet.

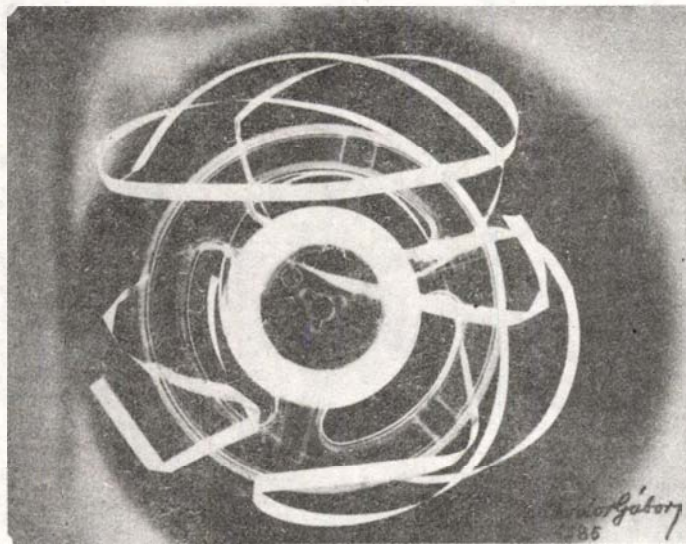
3. Haladéktalanul meg kell indítani egy ifjúsági lapot.

4. Jó lenne minden évben, felváltva különböző vidékeken, több napra előkészített ifjúsági konferenciát tartani.

„A kezdet reményeségei valóra váltak - írja Szent-Iványi Sándor a konferencia után -, a sikertelenség önbizalommal változott s az eddig járattalan úton most már vidám, unitárius öntudattal és lelkesedéssel tele ifjak haladnak lépésről lépésre közelebb egyetlen célunkhoz, Isten országa megvalósításához itt a földön.“ (2.)

1929. augusztus 23-25 között tartotta második konferenciáját ifjúságunk Dicsőszentmártonban, melynek tárgyköre Istenországának megvalósítása e földön. Az első előadója Szent-Iványi Sándor volt, ki Tudás és vallás címet tartotta meg bevezető előadását. Őt követték: Veress Ákos, Vályi Ilonka, dr. Varga Béla és Máthé Sándor. A konferencián megválasztották a DFEIK Egyetemes Szervezetének tisztikarát.

1928 szeptemberében Szent-Iványi Kolozsvárt beindította az ifjúsági lapot *Ifjúság* címmel, az *Unitárius Közlöny* mellékleteként. Bár a szerkesztő negyedévenkénti megjelenést ígért, a lap az első szám után megszünt. Kolozsváron egy lelkes fiatal gárda tovább vezette a dolgokat, közben Balázs Ferenc is meggyógyult, s elindult a Nyikómentén ifjúsági napokat tartani: az 1929-es év decemberében beindította a *Kévekötés*-t. Így már az 1930. évi ifjúsági konferencia meghi-

vóját az ő lapja közli. Mikó Imre, a szervezet titkára, a *Kévekötés* hasábjain hívta konferenciára az ifjakat: „Amikor Székelykeresztúron 1928 nyarán először gyűltünk össze, mi más lehetett ez a konferencia, mint az egymást sohasem látott testvérek első, élményszerű kézfogása, első közös fellángolása (...) Két év elteltével Nagyajtán újabb mérföldjelzőhöz értünk (...) Mit tanulhatunk a múltból és mit menthetünk át a jövőbe?“ (3.)

A konferencia Nagyajtán folyt le 1930. augusztus 28 és szeptember 1 között. Tárgya: Hogyan kapcsolhatjuk be a társadalmi osztályokba tagolt unitárius ifjúságot saját érdekeink szolgálatán át a közös, egyházépítő munkába? Ennek keretében előadást tartottak: Lőrinczi László (a falusi ifjúsági egyleti problémáiról), Szabó Samu (az iparos-kereskedő ifjak és az egyház kapcsolatáról); Balázs Ferenc a modern unitarizmusról szólott.

Itt egy pillanatra álljunk meg, s szóljunk néhány szót a *Kévekötés*-ről mint az ifjúság legfelső fórumáról. A lapot általában kedvezően fogadták. Az Unitárius Közlöny bírálata a szerkesztőség, többek között, a következőket mondja: „Hát csak olyan kérdéseket szabad az ifjaknak megfontolni, amelyekre csak igennel és nemmel lehet válaszolni? Annak a politikának a hibájába kell esnünk, amely a kényes kérdések tárgyalásától vonakodik, abban a hitben, hogy azok, ha mi nem veszünk tudomást róluk, nem létezőkké válnak? (...) Mire jó ez a nagy félelem az ifjúság megnyilatkozásától? (...) Miért remegünk attól, hogy esetleg az ifjak olyan kényes kérdéseket is megtárgyalhatnak, mint a város és falu viszonya? Miért vesznek bennünket olyan komolyan? Ifjak vagyunk, sokat akarunk, nagyra törünk, lázongunk, elégedetlenkedünk, bajokra csodaszereket ajánlunk: de két oldalas kritikát az Unitárius Közlönyben mégsem érdemlünk meg.“

Az első két évben a lapot Veress Ákos és Balázs Ferenc szerkesztette. Őket követte Szabó Samu, aki két évig Brassóban szerkesztette és adta ki a lapot. 1934-ben kénytelen átadni a szerkesztést Fikker Jánosnak, ki a lapot Tordára vitte át, s a *Kévekötés* 1936 augusztusáig jelenhetett meg. További kiadását a hatóság nem engedélyezte.

Az 1931. évi IV. Ifjúsági Konferencia színhelye Nyárádszentlászló és Szentgerice volt. A gyűlésen Fikker János az angol, Lőrinczy Géza az amerikai, Kovács Lajos a franciaországi és Ferenc József a magyarországi ifjúsági mozgalmakról számoltak be, Balázs Ferenc pedig az ázsiai unitárius és szabadelvű ifjúság mozgalmát ismertette. Szabó Samu Városi ifjú az egyházban címmel tartott előadást. Deák Berta és Ébert Hajnal a városra került falusi lányok helyzetéről szólott és mutatott rá, milyen fontos lenne az ifjúsági szervezkedést azokra is kiterjeszteni. Ürmösi Károly Vallás, fajiség, szocializmus címen indított vitát, melynek során Balázs Ferenc, Ferenc József és Mikó Imre fejtették ki álláspontjukat. Kővári Jakab az ifjúsági napok rendezésének fontosságára hívta fel a figyelmet. Hogy mik

is voltak „az ifjúsági napok“, ezt Lőrinczy Dénestől tudhatjuk meg: „A DFEIK Egyetemes Szervezete terve vette, hogy a nyári konferenciák mellett, télen, lehetőleg minden egyházközség ifjúsága bevonásával ifjúsági napokat rendez. (...) Ezzel lehetővé tesszük ifjúságunk számára, hogy egy-egy központban fekvésű helyen összegyűljön a közös problémák megbeszélésére, egy-egy baráti összejövetel rendezésére. Ezen ifjúsági napok rendezésével célunk az egyes vidéki Ifjúsági Köröknek egyik a másikához való közelebbhozzása. Egyetemes Szervezetünk részéről pedig a velük való viszonyunk bensőségesebbé tétele. Így ismerhetjük meg egymást közelebbről és jöhetnek tisztába az egyes vidékek helyzetével, problémáival, munkásságával és kívánnivalóival.“ (5.)

(Folytatjuk)

Kovács Sándor

Balladácska

...békésen pilinkél az ős a mezőkre kertekre jön a három gyermek aprócska legénykék olyan kilenc-tíz éves formák félszegen bátoratlanul lépnek be a kapun szinte lábujjhegyen mennek végig a kihalt udvaron pedig hát jártak e portán már éppen eleget jól ismerik minden zegét-zugát pontosan tudják minek hol a helye most mégis óvatoskodva féldegélve megszeppent-szóltanul lépkednek a szokatlan csendességben kompótot szorongatnak a kezükben és „bolti” süteményt fehér zizegős papírosba csomagolva -

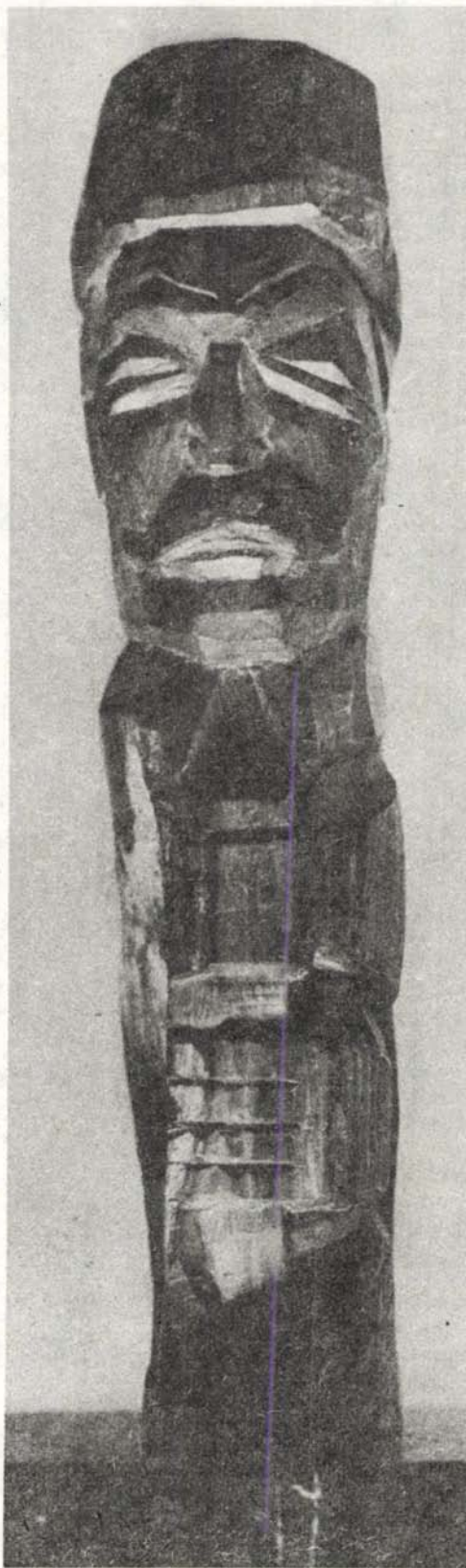
ettől a naptól kezdve minden héten jönnek és mindig együtt mind a három sohasem csak ketten sohasem csak egyedül egyik alkalommal meleg gyapjúzoknit hoznak máskor „savanyó” cukorkát s még „szagos” szappant is kicsi pénzüket összeadják hogy ne állítsanak be ők se soha üres kézzel az Öregkomához Öregkoma szidja is őket eleget zsörtölődik is ezért az örökkéti költekezésükért de a három Kicsikoma ilyenkor csak dűnyög hümmög valamit s amilyen gyorsan csak lehet az épphogy-tovaillant nyár emlékeire terelgetik a beszélgetést az Öregkoma sovány-sápadt kínzott arca is lassacskán felderül s már egymás szavába vágva beszélnek újra végig az elmúlt nyár minden emlékezetesebb pillanatát s az eljövendő nyár valamennyi tennivalóját is sorra veszik még abban is megegyeznek fellobbanó apró vita után hogy ki hány percig lesz a gyeplőt fogó ostort pattogtató „gazda” Tölgyesre menet a három Kicsikoma arca kipirul a nagy emlékezésben tervezgetésben s mikor Öregkoma megígéri nekik hogy egyszer majd magával viszi őket is fel a Tetőre és ott alusznak majd a kalyibában a három Kicsikoma majd kiugrik bőrből a nagy örömtől Öregkoma ilyenkor teljesen megfélemedezik a testébe fészkelődött fájdalomról komor gondolatai is elhessenek és ilyenkor el tudja hianni hogy számára is eljön ez az oly sokat tervezgetett gyönyörűségnek ígérkező újabb nyár a három Kicsikoma látogatásai után egy-két napig érzi s hiszi hogy percről percre nagyobb erőre kap benne az élet s erősödik önmaga is s nemcsak a reménykedésben de testben is -

havat ígér az idő elszontyolodott savanyú képpel ülnek a három Kicsikomák s szóltanul „no hát öregecske volt már a Mancsi rég elmúlt már trappoló kedve” mondja vigasztalóan Öregkoma s ígéri ha eljön a tavasz új lovat vesz egy fiatal pejkit trappoló kedvűt lobogó sörényűt csillogó szőrűt s fehér folt lesz a pejki homlokán „egy csillagos homlokú pejkit azt bizony egy csillagos homlokút” éled a három Kicsikoma arcán a jókedv az izgatott öröm Öregkoma kezét is ad az ígérethez miáltal kötelezettségévé válik a tavaszi pejki-vásárlás

ettől kezdve leginkább a csillagos homlokú pejkiról folyik a beszélgetés a csillagos homlokú pejkiról amelynek Szellő lesz a neve „örök életben vágytam egy csillagos homlokú pejkióra de valahogy sohe nem sikeredett hogy nekem is legyen de a tavaszon meglesz!” mondja Öregkoma s boldog-izgalom csillog az ő szemében is -

bő havak hullnak a mezőkre kertekre házakra átfordult az idő az újabb esztendőbe az „eljövendő” az ezerszer is megbeszélte eltervezte gyönyörűség nyár esztendejébe jön a három gyermek az apró legénykék félve szinte lábujj-

hegyen lépkednek végig a havas udvaron megszeppent-némán kicsi pénzüket összeadták most sem jönnek üres kézzel Öregkomához hozzák a koszorút

Szervátusz Jenő: Portré

Öregkoma ott fekszik az elsőházban s mint ha csak aludna arca nyugodt már-már derűs eltűntek róla a fájdalmak gyötrődések keserű-kegyetlen nyomai ott áll véle szemben a három Kicsikoma megzavarodva s nem értve a történeteket szemükben riadalom és számonkérő-faggató fájdalom arcukon nagy keserűség állnak hitetlenkedve szinte megrökönyödve s felháborodva is mint akiket váratlanul becsaptak meglóptak „de hát erről nem volt szó Öregkoma! csak az eljövendő gyönyörűség nyárról volt szó s csak a csillagos homlokú pejkiról volt szó amelyiknek Szellő lesz a neve...” az Öregkoma arcán nagy-nagy nyugalom beletörődés „van úgy az Kicsikomák van úgy az hogy egészen másként történnek a dolgok... meg kell szokni ezt is” a Kicsikocsmák szemében parázs-könnycseppek amelyek aztán langyossá szelídülve folydogálnak lefelé a pufók arcokon „becsaptál Öregkoma mondhat az akármit becsaptál ezt nem kellett volna megtenned Öregkoma s éppen te aki ha megígértél valamit mindig szavadnak is álltál... hogy van ez most Öregkoma hogy van s miért adtál kezét a csillagos homlokúra ha tudtad...” az Öregkoma arcán dermesztő már-már közömbös nyugalom „a csillagos homlokút azt én is nagyon sajnálom Kicsikomák azt nagyon szerettem volna hogy meglegyen világeletemben vágytam egy csillagos homlokúra de hát mit csináljunk Kicsikomák mit csináljunk... bizony van az úgy hogy az ember egyszer csak nagyon megszegi adott szavát...” -

„a férfiak nem sírnak soha Kicsikomák összeszorítják a fogukat s nyelük befelé a rettenetes-nehez égető könnyeket!”

„a férfiak a nem sírnak soha?” ott áll a három gyermek a három Kicsikoma összeszorított fogakkal s nyelük befelé a nehéz parázs-könnycseppeket

ott állnak a tátongó-üres sírgödör szélén nézik égő-száraz szemmel a koporsót összeszorítják fogukat „a férfiak nem sírnak soha Kicsikomák!” „de hát mi nem akarunk férfiak lenni Öregkoma mi bőgni akarunk...” nézik száraz égő szemekkel a mohó sírt a csendes aláereszkedő koporsót a dübörögve rázúduló fagyos göröngyöket égő-száraz szemekkel nézik

rákerülnek a koszorúk is az új hantra oszlik halk morajlással a végtisztességet megadó gyülekezete bandukol nyomukban a három gyermek a három Kicsikoma szóltanul a havas utat fürkészve lábuk előtt a temető kapujában egyszerre állnak meg mintha parancsra úgy érzik nehéz terhet cipelnek s meg kell állni szusszanni muszáj egy kicsit egymásra néznie szemükben könny csillog valamit mondani kellene de mit és egyáltalán hogyan lehet kimondani ami oly kimondhatatlanul fáj nézik egymást arcukon csordogál lefelé a könny „a férfiak nem sírnak soha...” nézik egymást „a férfiak?... soha?...” a torra menők már messze járnak utánuk néznek aztán újra egymásra és a kisebbik Kicsikoma a szőghajú kézfogásra nyújtja a kezét kezét fognak a három Kicsikomák életükben először nem játékból hanem miként a férfiak nem a felnőtteket utánzón de felnőtként komoly arccal szóltanul erős fogással egy kicsikét megrázva az elfogadott kezét -

nagy lomha pelyhekben hulldogálni kezd a hó mozdul a három Kicsikoma indulnak megfontolt léptekkel kiest előregörnyedve miként a terhet cipelők

s jönnek a lomha hóhullásban jődögélnek felém -

Sipos Domokos-centenárium Dicsőszentmártonban

Napjainkban minden kisebb város és falu újra felfedezi nagy fiait, irodalmi-művelődési hagyományait. Se szeri, se száma az emléküléseknek, emléktábla-leleplezéseknek, szoboravatásoknak. Lélekemelő pillanatok, melyek megerősítenek hitünkben, kultúránkban, magyarságunkban. 1992. október 3-án és 4-én a Küküllő-menti kisváros, Dicsőszentmárton tisztelgett leghíresebb szülőföldjének, Sipos Domokosnak a százados emléke előtt. Sipos Domokos eddig sem hiányzott irodalmi tudatunkból: a világháború óta három kötetnyi válogatás jelen meg műveiből, s Kovács István monográfiát készített róla (1990). A dicsőiek is állandóan ápolják emlékezetét, ha máshol nem, az iskolai önképzőkörben.

Az okleveles bábaasszony és világgá ment kelmefestő fiaként, 1892 augusztusában született. A nagyenyedi Bethlen Kollégiumban szárnyát bontogató, majd Pesten jogi alapismereteket szerző Sipos Domokos a közigazgatási pályán a helyettes városi főjegyzőségig emelkedik. Válogatás a közhatalomváltás, állása elvesztése irányítja az irodalmi pályára. Főszerkesztő-nyomdaigazgató, s közben ír vagy nyegyedszáz novellát, valamivel kevesebb verset, néhány regénytöröredéket. Mikor harmincöt éves korában, 1927 decemberében a tüdőbaj elragadja, az Erdélyi Helikon első halottját, a romániai magyar irodalom nagy ígéretét siratják benne. Kívánságára a várostól távolabb eső szegények temetőjében hantolják el. Sírja fölé 1934 szeptemberben a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság állított emlékoszlopot, mely azóta többször is kidőlt, vagy éppen séggyel kidöntötték. Legutóbb, az idén nyáron, valósággal meggyalázták a sírt: az oszlopra gumibrancsot húztak, s azt elégették, a betűk egy részét kivésték.

Ilyen előzmények után vállalkozott a helybéli Sipos Domokos Művelődési Egyesület a centenáriumi ünnepségek megrendezésére. 1992. október 3-án, szombaton délután 4 órakor a helyi RMDSZ-székházban, mely egyben az Egyesület központja is, rövid megnyitó ülésre került sor: ezen üdvözlő szavakat mondott Popa Octavian mérnök, Dicsőszentmárton polgármestere és a testvérváros, Hajduszoboszló polgármestere, Kigyós József is. Az eseményt méltatta még Tófalvi Zoltán, az EMKE alelnöke. Puskás György, a Sipos Domokos Egyesület elnöke, az ünnepségek szervezője ismertette a tervbevetett műsorpontokat.

A székházból a koszorúkat vivő menet a közös katolikus-református-unitárius temetőbe vonult, s ott, a domboldal magaslati pontján, új sírba kerültek Sipos Domokos a szegények temetőjéből exhumált maradványai. A helyreállított emlékoszlop is ott áll, rajta a Sipostól vett idézet: „Ne engedelmességetek, /csak a szeretetnek,/ csak a szeretetnek,/ csak a szeretetnek!“. Az ökumenikus temetési szertartás után Oláh Tibor, a Kemény Zsigmond Társaság elnöke és Bálint Pataki József, a Határon túli Magyarok Hivatalának képviselője mondott beszédet, majd rajtuk kívül a megyei és a helyi RMDSZ, az EMKE és a Sipos Domokos Egyesület vezetői helyezték el a koszorúkat. Remélhetőleg itt védettebb helyen, háborútanul állhat majd a síremlék.

Az újratemetés után a székház nagytermében tudományos ülészenon vehettek részt az érdeklődők. Kovács István, Sipos monográfusa, *Üzenet vidékről* címmel személyes élményeit elevenítette fel Sipossal és Dicsőszentmártonnal kapcsolatban. E sorok írója Sipos Domokos és a forradalom című dolgozatát mutatta be. Szabó Zsolt Szentimrei Jenő és Sipos Domokos kapcsolatait vázolta, Szlováček Ida Sipos verseiről értekezett, Nagy Pál előadásának címe pedig *Írók a hőskorban* volt. Felkérésre a vendégként megjelent Czine Mihály egyetemi tanár, budapesti irodalomtörténész szabadelőadást rögtönzött az „irodalomteremtés csodájáról“, az 1918-1926 között induló romániai magyar irodalomról. A helybéli háziasszonyok konyháját dícsérő svédasztal melletti kötetlen beszélgetés zárta a napi eseményt.

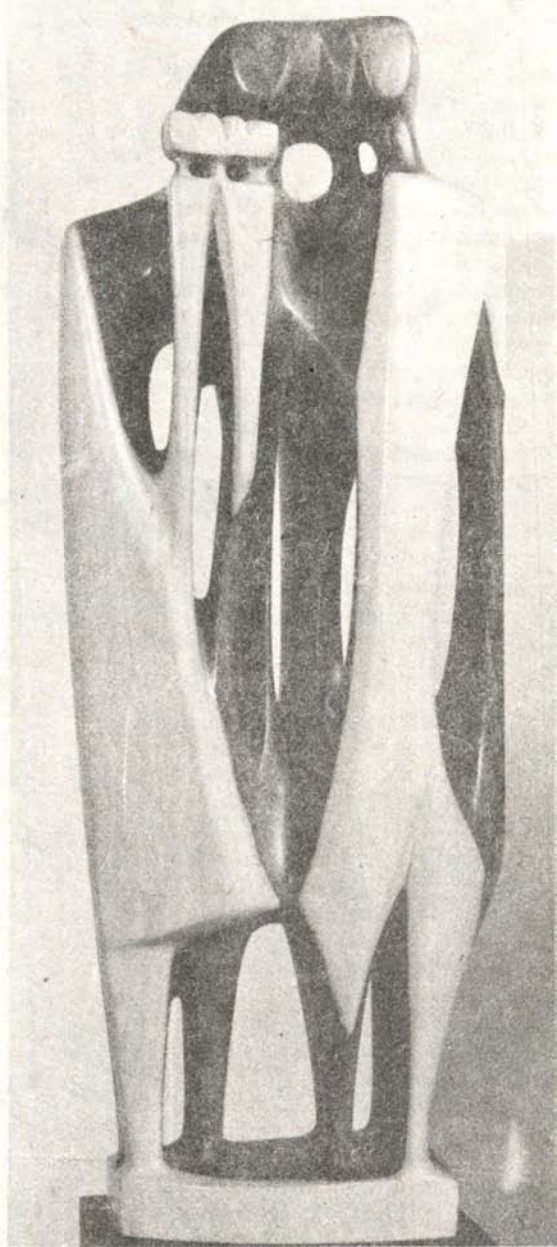
Másnap, október 4-én vasárnapi ökumenikus istentiszteletre gyűlt össze Dicsőszentmárton magyarsága az unitárius templomba. A zsúfolásig telt, szépen díszített, XVIII. század végéről származó gótikus egyházban Kakassy Endre református és Kolcsár Sándor unitárius esperesek hirdették az ígét. Beszédet mondott Pop Partenie, a görög katolikus egyház részéről, s jelen volt Petres Károly római katolikus plébános esperes is. Végül Fazakas Endre, a templom lelkésze méltatta az ünnepi eseményt.

Az istentisztelet után a városközpont fölé emelkedő templomkertbe, a jól látható helyre felállított Sipos Domokos-mellszobor körül gyülekeztek az ünneplők. A kóruszámokat követően Dávid Gyula, az EMKE elnöke emlékezett meg az íróról, Markó Béla főszerkesztő és szenátor szoboravató beszéde után ifj. Sipos Domokosné Solti Mária (az író fiának Budapesten élő özvegye) és Kovács István leleplezték a szobrot. Hunyadi László, a Maros Megyei Képzőművészeti Szövetség elnöke méltatta Bálint Károly szobrászművész alkotását, Kilyén Ilka pedig elszavalta Tompa László *Halálbamenők üdvözlője* című, Sipos emlékének dedikált versét. A Szózat elénekelésével zárult a szoboravatás.

Délután a városi művelődésházban a Sipos Domokos Művelődési Egyesület színjátszó csoportja bemutatta az író *Zokog a porszem* című, az erdélyi pedagógus-sorsból ihletődött darabját. Kilyén Ilka előadóművész és Váta Lóránd színiakadémiai hallgató Sipos verseiből szavalt.

Dicsőszentmárton csak 1912-ben nyert városi rangot, egyetlen műemléképilete az unitárius templom; néhány udvarház emlékeztet még a környéken egykor birtokos nemes családokra. Az itt élő 3000 fős református, 800-800 fős unitárius és katolikus gyülekezetnek, e szóránymagyarságnak most kell kialakítania hagyományait, most kell keresnie példaképeket. E téren október elején jelentős példamutató lépést tettek.

Dr. Gaal György

Balogh Péter: Egység

Régi kézműves munkák az erődített székely templomokban

Az erdélyi udvarházakban, kastélyokban és várakban található régi leltárak gyakran említik „fejes vasszegekkel vert, vassarkos, pántos, retesztes“ ajtókat és „fakeresztes“ ablakokat. Ezek többsége az idők során megsemmisült, áldozatul esett a későbbi átalakításoknak vagy az újabb tulajdonosok nemtörődőségének. A székely templom-erődítések némelyikénél azonban mindmáig fennmaradtak - ha nem is nagy számban - ilyen ajtók és ablakok. Java részük a 17. századból származik, készítők szinte kivétel

nélkül helybéli mesteremberek, így ezek az ács- és asztalosmunkák e korszak helyi kézművességének tárgyi emlékei. Értéküket csak növeli az a tény, hogy hasonló 17-18. századi emlékek a paraszti gazdaságokban csak elvétve maradtak fenn napjainkig. Említést érdemelnek még a különböző grádicsok, szuszékok, lakatok és a gabona mérésére szolgáló edények is. Megőrzésük olyan kötelességünk, mely egyben tisztelgés a régi mesterek emléke előtt.

Gyöngyösi János

EGYHÁZI ÉLETT

Miért hallgatunk a testvéregyházközi kapcsolatról?

Az erdélyi és az észak-amerikai unitáriusok közötti kapcsolat a 19. században kezdődött. A kapcsolat kialakítása, fenntartása különböző formában jutott kifejezésre. Ennek egyik „változata” a testvéregyházközi kapcsolat kiépítése volt, amely az 1989-es romániai változások után egyre élénkebbé vált.

Ma már általában mindenik egyházközségünknek van testvéregyházközsége Észak-Amerikában, és a kapcsolatok fenntartása, elmélyítése érdekében nemcsak amerikai testvéreinknek kell tenniük, hanem nekünk is.

Tudom, sok egyházközségben látogatók történtek, melyek nyomán lelki-szellemi-anyagi áldozatok születtek, örömkönyvek hullottak, felejthetetlen élmények fakadtak, köszönő imádságok szálltak a jó Istenhez... és mindezek ellenére érthetetlenül vesszük tudomásul, hogy Unitárius Közlönyünkben senki sem osztja meg a másikkal - egymással - élményeit!

Mi az oka ennek a hallgatásnak? Miért zárjuk önmagunk szűkebb világába azokat az érzéseket, amelyekre egész unitarizmusunknak szüksége van?!

Az öröm nagyobb, ha másokkal megoszthatjuk. Legjobban úgy tudjuk átölelni egymást a kapcsolatokból származó örömeinkkel, ha fruk róluk az Unitárius Közlönyben. Az igaz, hogy havi lapunk megjelenése akadozik, de ha késve is, mégis megjelenik... és mindaz, amit lefrunk, történelmi dokumentummá válik. Nemcsak nekünk kell tudnunk ezekről a kapcsolatokról, hanem a jövő nemzedékének is. Azt szeretném, ha Unitárius Közlönyünkben egy rovat indulna e témával kapcsolatosan.

Tudnunk kell azt, hogy a látogatást tevő amerikai unitáriusok beszámolnak - frásban is! - mindarról, amit itt tapasztaltak, érezték. Olvastam 22 oldalas élménybeszámolót is (a kadácsi egyházközséget meglátogató amerikai lelkésztől). A „Hidak” (Bridges, 1992 szeptemberi szám) című havi kiadványuk az erdélyi testvéregyházközi kapcsolatokról szól. Meggondolkoztatásért ebből fordítottam, hadd olvassák azok, akikről szól és merítsenek újabb örömet(eket). Az ők örömük a mi örömünk is - az erdélyi unitarizmus nagy családjá-

nak öröme, azért, hogy Isten közelebb vezetett amerikai hitestvéreinkhez.

Miért hallgatunk hát örömeinkről?!

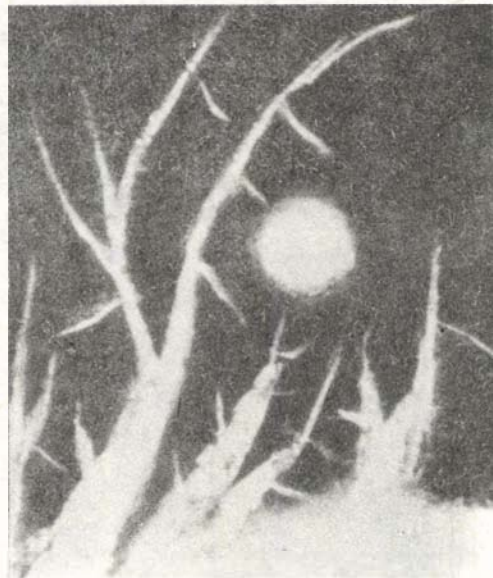
Dr. Rezi Elek

Felsőrákos - Spokane

Julie és Jerry Jose folyó év (1992) áprilisában meglátogatták felsőrákosi testvéregyházközségüket, és feledhetetlen élményeket szereztek. A következőket írták: „Mi azért mentünk Felsőrákosra, hogy hitestvéreink érezzék gondoskodásunkat, és tudatosuljon bennünk, hogy nincsenek egyedül. A barátság, a jóság és az érzelmek kiáradása mutatta, hogy milyen nagy szeretettel fogadtak minket és mennyi mindent meg akarnak tudni egyházközségünkről, ugyanakkor kifejezték azon reményüket is, hogy a Spokane-i egyházközség más tagjait is szeretettel várják. Éreztük, hogy ott-tartózkodásunk mélyítette azt az érzést, amit mi unitáriusnak nevezünk”.

A Jose család tudomást szerzett arról is, hogy hogyan élnek és dolgoznak testvéregyházközségük hívei:

„Egy 14 tagból álló tanács (keblitanács) - férfiak és nők - vezeti az egyházközséget, akiket 3 évre választanak. Vallásérkölcsi-, nevelési-, gazdasági- és temetői (?) bizottságaik is vannak, 6-6

Györkös Mányi Albert festménye

taggal, úgyszintén ifjúsági- és nőegyletük. A Kolozsváron székelő püspök kormányzási hatásköre szélesebb, mint a mi egyházunk központi vezetőségé... Az egyházközség kórusa nagy szerepet játszik a vallásérkölcsi életben, tagjai közt a kapcsolat igen bensőséges...

Felsőrákos a falurombolás idején halálra volt ítélve. Az államosítás során az állam elvette a falu összes földjét az emberektől, csak a kis, házkörű terület maradt. Most a falu egyik legnagyobb problémája az, hogy az állam az elvett földterületet csak részben adta vissza. A 400 család közül eddig csak 50 családnak tisztázódott a föld kérdése. A másik probléma az, hogy miként dolgozzák meg a részben visszakapott földet, felszerelések nélkül? Nincs magántulajdonban lévő traktor, és az igásállatok száma is kevés. Egyeseknek a föld visszaadása egyenesen tragikus, mert idősek, és nincs fizikai erejük megművelni. Gyermekük eltávoztak otthonról, mert megélhetésüket nem tudták biztosítani”.

Szentgerice - Fairfax

Bob Tripp egy hosszú beszámolót írt arról a látogatásról, amelyet a Fairfax-i egyházközség kórusával tettek 1992 júliusában a szentgericei testvéregyházközségükben.

„Az egymás iránti érzéseinket talán semmi sem bizonyítja jobban, mint a mi megérkezésünk. Judy Harrison azt javasolta, hogy autóbusszunk álljon meg a falu határánál és a látogatók énekelve vonuljanak be a faluba. Így is történt. Azt hiszem, ilyen érzésben nem volt még résziünk. Az amerikaiak lassú léptekkel, énekelve vonultak be a faluba; oly énekeket énekelve, mint például „Ez a föld a ti földetek”. Én, aki korábban tartózkodtam a kórusal együtt énekelni, azon vettem észre magam, hogy csendesesen én is énekelek. És szinte mintegy jelle, a szentgericei felsorakoztak az út mentén, és sokan közülük virágokat nyújtottak át az amerikaiaknak. Egyesek nevettek, mások - mind a látogatók, mind a vendéglátók - örömkönyvekre fakadtak. Kétségtelesen feledhetetlen élmény marad a bevonulás!

Egy amerikai számára, aki a modern időben él, a 900 lelkes Szentgerice falut meglátogatni, bizonyos vonatkozásokban, időben való visszalépést jelent. A legtöbb házban van villanyvilágítás és televízió. Az otthonokban általában bevezették a hideg vizet, és néhányan megoldották a meleg víz ellátást is...

A legtöbb háznál önálló gazdálkodás folyik: csirke, liba, sertés stb. nevelése, és elég nagy zöldségeskertjük is van.

A falu népe keményen dolgozik. Sok időt és energiát fektetnek be olyan munkák elvégzésére, amelyet helyettük a gépek is elvégezhetnének... a legtöbb munkát kézzel végzik... az emberek a határra gyalog és nem gépkocsival járnak... a faluban egyetlen telefon van.

Természetesen, ami a faluban kiemelkedik, az az emberek szeretete. Olthatatlan melegséggel és vendégszeretettel vettek körül bennünket. A legnagyobb akadály a nyelv különbözősége volt, hiszen ők nem beszélnek angolul. Vitünk angol-magyar szótárt, de kevés hasznát vettük, talán a magyar-angol szótár hasznosabb lett volna...”

Jobbágyfalva - Brewster

Betsy Skeirik, aki a testvéregyházközi kapcsolatok előmozdításának buzgó szervezője a Brewster-i egyházközségben, férjével ezen a nyáron második alkalommal látogatták meg Romániát. Meglátogatták jobbágyfalvi testvéregyházközségüket is, amely Marosvásárhelytől egy jó pár mérföldre fekszik. A lelkész kérésére népi varo-
tasokhoz szükséges anyagokat is hoztak (amelyeket nehezen, vagy egyáltalán nem lehet beszerezni Romániában). Mindezt abban a reményben tették, hogy előmozdítsák és jövedelmezővé tegyék a jobbágyfalvi nőszövetség munkáját.

A házaspár a Brewster-i egyházközség életét bemutató fényképalbumot is ajándékozott a jobbágyfalviaknak. A társalgást egy fordító tette lehetővé, aki a két egyházközség fiataljai között a levelezésben is segített.

A Brewster-i egyházközség 1991-ben tartott közgyűlése alkalmával csatlakozott a testvéregyházközi kapcsolatok fenntartásához, és Betsy azóta is fenntartja a gyülekezet érdeklődését, azáltal, hogy rendszeresen tájékoztat az egyházközség havi lapjában a kapcsolatok alakulásáról. Betsy megszervezte az alkalmoszerinti „testvéregyházközi megbeszélést”, mindig friss híreket közöl, úgyszintén az ő gondolata volt a rendszeres perselyezés a testvéregyházközi anyag megsegítésére.

Következő számunkban a mi hallgatásunkat magyarázó dr. Gellérd Judit írásáról, Nagyajta és Vargyas testvéregyházközi kapcsolatairól szólnunk.

Remélem, megtörik a hallgatás!

R. E.

Üzenetek a napsugarakkal

Van, aki a tett, és van, aki a szó embere. Úgy érzem, könnyebb volt egy, egész Észak-Amerikát és Kanadát átfogó, valóságos unitárius Erdély-mozgalmat létrehozni, mint erről egy cikkben írni. Pedig kürtöm és fegyverem a szó — szószeletről vagy komputermem mellől. Beadványok, kiadványok, levelek ezrei rajzanak szét Chicoból már négy éve a világ minden liberális vallásos egyesülete és egyháza felé. És az egyre terebélyesedő Erdély-barátok táborára felé. Leveleim elvetett magvak bibliai és statisztikai értelemben is. Sokat kell belőlük elvetni, és gonddal célozni, hogy legalább egyrésze kalászt is teremjen. De, hála Istennek, az aratnivaló lassan kinő a kezünkben. A nagy szükséghez mérten, persze, akár észrevétlenül is nevezheti, aki pesszimista. De erről a partról nézve, olyan jelenségnek vagyunk tanúi, amely páratlan az amerikai unitárius történetében.

Két ember képtelen átfogni tágabb közösséget, és a mi „közösségünk” magva az a kb. százezer amerikai unitárius, akiknek felnyitottuk a szemét, szívét, és felszítottuk adakozó kedvét erdélyi testvéreik felé.

De, hogy is kezdődött ez a gyönyörű kaland? Éppen olyan romantikusan, ahogy azt az amerikaiak szeretik hallani. Happy end-del kezdődött. Esmékért lángoló és a szülőföldjét elhagyó erdélyi értelmiségiek meghasonlottságában vergődtem én is. Orvos voltam Marosvásárhelyen, de Budapestre váltottam. Egyik szakvizsgát a másik után tettem le, a Mátyás-templom kórusában énekeltem, a Semmelweis egyetem orvoszenekarában hegedültem. De igazán mindig útban voltam Erdély felé. Akkor még azt hittem, meg tudom váltani azt a kicsi világot. Egy napon a Liberális Vallások Világszövetsége (IARF) váratlanul meghívott Kaliforniába, a Stanford egyetemre, az 1987-es világtalálkozásra, egyházam képviselőjeként. Ott ismerkedtem meg leendő férjemmel, dr. George Williams-szal, a Kaliforniai Alami Egyetem keleti vallások professzorával. Nem volt vesztegetni való időnk az egymást meglátni és megszeretni között, hisz a kongresszus is éppen véget ért. És 1988 őszén már a Berkeley-i Starr King Unitárius Teológia diákja és karácsonykor George felesége voltam. Égben kötöttem házasság.

Azóta „torzítva” látom a világot: minden út, minden ügy végén ott látom előderengeni a happy endet, de legalábbis a megoldhatóság eszközeit. Fanatikusan a remény embere lettem. És állítom, hogy csak így lehet elkötelezett híveket is toborozni egy ügy számára. A miénk pedig nem kis ügy: erdélyi unitárius egyházunk - közel százezres magyar kisebbség - mentése, talpraállításának, megújulásának feltételeit megteremteni.

Először is feladtam a medicinát. Elvégre mindenki, aki orvos, tud gyógyítani. De egy ilyen magunktervezte, komplex misszióra nem igen akad ember, s akit ráadásul olyan szellemi örökség kötelez, mint engem az én mártírsorsú édesapámé, Gellérd Imréné, a tudós és lelkipásztoré. Akit ígéretes pályája fénypontján ítéltek hét év politikai börtönre és öt év jogvesztésre. Börtönévei se tudták szellemét megtörni, a teljes mellőzöttség és a megújuló zaklatások elől inkább a halálba menekült, mintsem megalkudjon. Vagy Édesanyám példája, aki csak kelet-európai számára felfogható meghurcolások és egzisztenciális küzdelmek közti kalauzolta két gyermekét nem akármilyen révbe. Ezt a küldetést, ami a miénk, lehetetlenség fel nem ismerni és nem hálás lenni érte, akármilyen nehéz is. S aztán már csak járni kell az úton, mindig nagyon egyenesen, a célon csüngő tekintettel. Az ilyen járásnak sodró ereje van. A hit mágnes: magához vonzza a keresőt, a nyitott lelket. Az amerikai unitáriusok között pedig sok ilyen van. Először rámcsoválkoztak: hogy még ilyen is létezik élőben, hogy erdélyi? Mert ők ezt az országot mesebelinek gondolták, csupán a Dracula-filmek fantázia színhelyének. De tetszett nekik. S hogy még unitárius is vagyok, ez is igen tetszett. Aztán, amikor Dávid Ferencről és vallásunk 425 éves múltjáról beszéltem, az már több volt, mint ami fölött amerikaiain percek alatt napirendre lehet térni. Ez már tartósan keltette fel érdeklődésüket. Hiszen ez presztizskérdés: régebbtől fogva unitáriusnak lenni, mint amerikaiinak!? Nahát! Jól időzített felfedeztetés volt, mert az amerikai unitáriusok, egyesek szerint, lelki válságban van. Saját esszenciáját keresi azon túl, hogy mindenfajta tradíciót próbál magában egyesíteni. Kicsit olyan amerikai jelenség ez a (Folytatása a 9. oldalon)

Muhi Sándor: Egyensúly

Hitrokonok látogatása

1992. augusztus 29-30. napjain az „All Souls” Colorado Springs-i Unitárius Egyházközség részéről egy, hat személyből álló csoport tett látogatást Kolozsváron és Kideben.

A Jim és Lynn Lansford házaspár vette fel velünk a kapcsolatot, akik az 1989. évi forradalom után többször jártak hazánkban, emberbaráti segítyeket szállítva bukaresti gyermekotthonokba és mozgássérültek otthonába. Utazásuk során Vajdahunyadra és Dévára is eljutottak. Boldogan számoltak be arról, hogy milyen mély élményt jelentett számukra, hogy a David Ferenc vértanúsága helyén járhattak.

Ézalkalommal a házaspár társaságában volt két fiatal mérnök, David Pöwer és Lawrence Oby, valamint két gyermekük.

Vendégeink szombaton délelőtti látogatást tettek az egyházi központban, ahol Főtisztelendő Püspök Úr távollétében dr. Erdő János főjegyző-püspökhelyettes úr fogadta őket. Láthatólag mély benyomást tett rájuk nagyjaink arcképcsamoka, valamint a kérdéseikre a Főjegyző úr által adott válaszok, magyarázatok. Ezután megtekintették az unitárius, valamint 150 évig az unitáriusok birtokában lévő főtéri római katolikus templomot.

Délután kilátogattak a kidei egyházközségbe, ahol 18 órai kezdettel istentiszteletet tartottunk. Imát mondott a szülőfalujában éppen látogatást tevő Bíró Barna városfalvi lelkész; és Sebe Ferenc beszolgáló lelkész egy angolnyelvű prédikációjából olvasott fel. Az istentisztelet végén Sebe Ferenc üdvözölte a vendégeket, Jim Lansford a vendégek részéről válaszolt. A templomból kivo-

nulva, a vendégek megajándékozták valamennyi jelenlevőt: vitaminokat, orvosságokat, tápszereket és egyéb hasznos dolgokat osztogatva. A Fülöp Elemér nyugalmazott lelkész vendégszerető házában meleg, barátságos hangulatban eltöltött beszélgetés után indultak vissza Kolozsvárra.

Vasárnap résztvettek a központi templomban tartott istentiszteleten, majd délután Déván keresztül utaztak vissza Bukarestbe, ahonnan hétfőn repülővel tértek vissza az Egyesült Államokba.

Sajnáljuk, hogy a rövid két nap alatt nem volt lehetőség szórványközpontjaink meglátogatására, de hitrokonaink, akikkel valóban igazi, meleg lelki, rokoni kapcsolataink alakultak ki, megígérték, hogy következő alkalommal több időt fognak nálunk tölteni. A magunk részéről is megajándékoztuk őket. Egyebek mellett népi hímzéseket és a Törös Gábor nagybányai szobrászművészi által készített, az Unitárius Egyház címérét ábrázoló bronzplakettet adtunk. Ajándékainkat igen sokra értékelték, és a másik két testvérgyeházunk híveivel hasonlóan, ők is kifejezték, hogy nagyon jó hatású és hasznos lenne, ha hozzájuk is nagyobb mennyiségben juttathatnánk el népművészetünk termékeiből.

Végül, mint jelentős eredményt említjük meg felajánlásukat, mely szerint a beteg híveink részére történő gyógyszerek beszerzésére alapot biztosítanak. E terv gyakorlatba való ültetését már meg is kezdtük.

Mondjuk hát hitrokoni szeretettel: Isten hozta Testvéreinket!

Sebe Ferenc

Üzenetek a napsugarakkal

(Folytatás a 8. oldalról)

vallás is. Kétségtelenül szabad, annyira, hogy már alig vallás. S aki a transzcendens elemében - netán Istenhitben - keresi a lélek felszabadulását, az bizony üres szívvel megy haza itt sok unitárius templomból. Erdélynek tehát szöszterint a megmentő szerep jutott, és éppen a mindkét világ válságának pillanatában. Amerika felfedezésének négyszázadik évében Amerika fedezi fel négyszáz éves erdélyi unitárius gyökereit! S az unitáriusok számára ez utóbbi kétségtelenül nagyobb katarzis.

De hogy valóban az legyen, „átnevelésükkel” kezdjük a munkánk. Hogy ne csak kizsákmányolható egzotikumot lássanak Erdélyben, hanem ismerjék meg saját valláshagyományuk mélységeit, tanuljanak meg tisztelni, sőt, csodálni egy, az évszázadok üldözöttségét túlélt népet, és, igenis, tanulják meglátni a szenvedés könnyeit az ünnepi mosolyon keresztül. Több, mint 160 egyházközség és sok ezer híve most ezt „tanulja”, és tanul belőle. Lélekben épül általa. Hét könyvet adtunk ki három év alatt, s már mindenik második kiadást sürget. Célunk az erdélyi unitárius irodalom megismertetése volt. Soha senki előttem nem fordított unitárius teológiai munkákat magyarból angolra. „Könnyű” dolgom volt, hisz édesapám monumentális életműve - az erdélyi unitarizmus négyszáz éves szellemi története a prédikációirodalom tükrében - a kezemen volt, sok száz prédikációjával együtt. Több, mint 600 oldalra rúgó magiszteri dolgozatát és doktori disszertációját - politikai okokból őt sohasem avatták doktorra - angolra fordítottam, s rövidesen az egyik igen tekintélyes nemzetközi akadémiai kiadó, az Edwin Mellen Press, New York, fogja angol nyelven megjelentetni. És mi magyarul, nemcsakára. De máris szennyezés számba megy ez a munka a tudományos világban. A chicagói Meadville/Lombard unitárius teológián és konferenciákon kértek fel többször is az életmű ismertetésére. Summás formában mi magunk adtuk ki dr. prof. Erdő János teológiai tanulmányainak angol nyelvű változatával együtt.

Két magyar kötetet is megjelentettünk - Gellérd Imre *Beszédek és Esszék a gyakorlati teológia köréből* - ajánlék minden unitárius lelkes és teológiai hallgató számára. Idén pedig egy terjedelmes kézikönyvet írtam és szerkesztettem az amerikai Erdély-testvéregyházak számára, amelynek sikere minden elképzelhetőt túlnót. Alig győzöm a magamgyártotta köteleket elég példányszámban előállítani. Az amerikaiak a benne foglalt a gazdag inspirációs és információs forrásnak örvendenek, mi pedig az érte kapott szerény adományoknak, melyet a kolozsvári unitárius teológusok ösztöndíjkiegészítésére küldünk haza.

Újabbán itt határozottan „divatba jött” Erdélybe zarándokolni. Kezdetben vala a bostoni egyházvezetőség bevonulása, kintőskalácsos és szilvapálinkás lakomák és vállveregető ígéretek zápora közepette. De hamarosan kényelmetlen testvérré vált Erdély, amint kiderült, milyen nagy kárt tett benne az a néhány évtized, milyen szegény, mennyire segítségére szorult. De igazán az volt a kényelmetlen, hogy a segítségadásra reális lehetőség is nyílt végre. Sőt, most már a mély együttérzés kifejezésére nem a sürrő öbögatás, hanem a szubsztanciális melléállás vált adekváttá. Úgy, hogy a hivatalos bostoni politika gyorsan Indiára és Moszkvára, egyfajta új unitárius világmiszióra váltott. Ígéreteit és bevonulásait azok megmentésére és bevonulásait azok megmentésére és nemlétező új egyházak elővárszolására összpontosítja.

De ne felejtsük meg a happy end-ről. Az istenadta népi kezdeményezésről, mely mozgalommal terebélyesedett. Kezdetben csak Kalifornia unitárius templomaiba hívtak beszélni, igazságotokat teljesíteni, és persze, hegedülni. De hamarosan már a legtávolabbi államokba és a legnagyobb egyházközségekbe is meghívtak. Az ügy diadalának, mozgalommal valósnak az év nagy unitárius eseménye, az Egyesült Államok és Kanada unitáriusainak Főtanácsa (General Assembly) volt a bizonyítéka. Hatalmas erőt sugalló élmény, amikor 3000 unitárius együtt ünnepel tíz napon át.

A megnyitó ünnepség mindig a Főtanács egyik fénypontja, zászlóparádéjával és programbeszédével. Nos, hol mondhatnám el büszkékben, mint ebben a cikkben azt, ami itt is nagy dicsőségnek számít, hogy idén (1992-ben) én voltam az ünnepi szónok a megnyitón, és programbeszédem Erdélyről

szólt. Erdélyről, mely a bölcső és a bölcsődal, a múlt mélysége és a „tisztá forrás”, a lelki töltekezés szent zárandokhelye minden unitárius számára. „Nem tudtam megállni, hogy ne sírjam el magam” - volt a tipikus kommentár utána. Férjemmel mi voltunk a nyolcszáz unitárius zászló élén a parádé „marsalljai” Calgary óriás színháztermében, székelyruhában - mert férjem tiszteletbeli erdélyinek számít saját jogán is. Három különböző, Erdélyről szóló előadásunkra százak tódultak, videofilmünket is közkívánatra meg kellett ismételnünk. Hagyományos úrvacsoraistentiszteleink hírére, a Főtanács is felkértek, hogy az Édesapám emlékére készült gyönyörű gótikus kehelyből - nem lelkesz létemre - én osszak úrvacsorát. Idén Erdély körül forogott a - legalábbis az unitárius - világ. De már más felekezetek is kezdtek „irigyelni” az unitáriusokat, hogy nekik ilyen mesebeli testvérük van, akit ráadásul meg is lehet menteni. S ez még csak a kezdet...

Beszélgünk a magvetésről most. A Center for Free Religion-t - sántít az értelme. ha Szabad Vallás Központnak fordítjuk - George Williams alapította a hetvenes években, valláskutatás és könyvkiadás céljából, a nagy japán tudós-szent, Shinichiro Imaoka, George szellemi atyja hatására. Életébe és kaliforniai otthonába költözésével azonban a Center hamarosan amerikai Erdély-segélyközponttá vált. Férjem fizetésének egynegyede is ezt az ügyet szolgálja, ráfordított idejéről nem is beszélve. Hogy én napi 14 órán keresztül, a hét 7 napján át írok, telefonálok, megoldásokon dolgozom, az csak természetes. De csak mivel férjem is az én szenvedéllyel szolgálja az én népemét. Ma már a Center nemcsak mi vagyunk ketten, hanem a mögénk felzárkózott unitáriusok ezrei.

Megszerveztük és életképesé tettük ugyanis a Boston által - a húszas évek mintájára - meghirdetett testvéregyház-programot. Ez azt jelenti, hogy minden erdélyi unitárius egyházközségünket egy USA-beli vagy kanadai testvéregyházközség fogadott testvérül. Hidat építünk, kétirányú - az óceánon és nyelvi határokon keresztül; járhatóvá tesszük a sokévtizedes elszigeteltség gátlásokkal benőtt ösvényeit; a félelem-bénította jobbakat üdvözlésre lendítjük újra.

Megdőlt egy torony valahol? A pénzen nem múlhat: tovább-dőlésért azonnal meg kell állítani! Hány-szor látszik lehetetlennek egy-egy ilyen szerű sürgőségi kérés. És abban a pillanatban a pusza hitnél egyéb nem is áll a mi rendelkezésünkre. De az Isten mindig kirendeli, megadja a megoldás útját. Persze, fel kell azt ismerni. És tenni kell. Több tízezer dollárnyi kisebb-nagyobb segély érkezett már a falvainkba, néhány szerencsésebbje traktort kapott testvérétől ajándékba. És ami biztató, hogy mind többen csinálnak presztízskérdést abból, hogy e példát kövessék. Beindítottuk az erdélyi kézimunka-akciót, melyre nagyon sok egyházközség asszonyai lelkesen és tetemes munkával válaszoltak. A mi dolgunk: divatba hozni Amerikában is az erdélyi írást. Ma már több templomban tartanak erdélyi istentiszteletet és használnak írásos úraszalterítőt. A pámakat és falvédőket pedig egyenesen üveg alatt, bekeretezve függesztik a falra - és milyen büszkén! Karácsonyra Chicoban a Kalifornia State University kiállítja Kovács Géza erdélyi falvakról szóló linometszet-sorozatát. Orbán Irén naív művész színesbajos, népi életképeket bemutató falvédői és Bálint Zsigmond fényképkiallítása diadalútját járja Amerikaszerte.

Két év alatt kétszer nyertük el az amerikai Vetch Alapítvány kegyeit és ösztöndíját, ami kétszer ötv ezer dolláros templomépítési segélyt jelentett - a másodikat a Center for Free Religionnak utalták ki e célra. Ebből épül további három templomunk - Sepsiszentgyörgyön, Udvarhelyen és Baróton. És Szentegyházának is sikerült a nyáron imaházat vásárolnunk, így vált ez az 500 lelkes gyülekezet a legfiatalabb önálló egyházközségünk.

Ahány egyházközség, annyi gyönyörű története az egymásratalálásnak. Már nemcsak a boldog köszönőlevelek és beszámolók halmaza érkezik hozzánk naponta az amerikai egyházaktól, de némelyike önálló kötetben örökíti meg ennek a különös testvérelétek a folyamatát és élményét, erkölcsi világnézetükbe e mélyen belenyúló eseményt. Erdély óta más ember lettem - hangzik a közös vallomás. Az értékkereszténység elvét valló unitáriusok pontosan értjük, mi megy végbe a lelkükben, miért érzik magukat gazdagabbnak, miért olyan „ragályos a lelkesedésünk”, ahogy gyakran megjegyzik.

Hogy a testvéregyház-program olyan szépen kinő-

ni látszik bábáskodásunk alól, s reményre jogosít a falvak túlélését illetően, most az oktatásra, teológusképzésre, nyomdafelállításra és az egyház infrastruktúrájának erősítésére összpontosítottuk erőnket. No, meg az egyház kisnyugdíjasainak megsegítésére. E feladatok szellemében létrehoztuk a Gellérd Imre Alapítványt, amely próbál részt venni az egyházmegegyezés és a jövőépítés küzdelmében, mindig a sürgőségi fronton, a szükség-diktálta, sokszor rendhagyó formában.

Tavaly egy, Kolozsvámak ajándékozott desktop publishing számítógép-rendszerrel vetettük meg a leendő unitárius nyomda alapjait. Férjem öt nap és öt éjjel képezett ki néhány lelkes teológust a komputeres könyvkiadás fogásaira. „Vizsgamunkaként” megszerkesztették az azóta is létező *Zizi-t*, az unitárius teológiai önképzőkör lapját. De tervük ennél merészebb, és irodalmi ambíciójukat mindenben támogatni igyekszünk. Újabb-komputerek vannak útban máris.

Idén nyáron négy erdélyi unitárius teológus részvételét szponzoráltuk egy igen sikeresnek bizonyuló kéthónapos intenzív kurzuson, amelyet a Szegeci Egyetem a Magyar Tudományos Akadémiával karöltve rendezett meg. George Williams pedig az ősz folyamán Kelet-Európában elsőként oktatott és vezetett be világi egyetemen összehasonlító vallástudományt. A Szegeci Egyetem visszahívott; sőt, a Pécsi Egyetem is meghívott jövőre, amikor Kolozsváron a Teológián is folytatjuk - ugyanis én fordítottam magyarra a múlt évben elkezdett előadásokat. A jövő kutató és oktató nemzedékének kinevelését elősegítő, rendszeresíteni szándékozunk a szegedi továbbképzést, és a részvevőket munkájukban továbbra is követjük, illetve támogatjuk. És közben harcolunk külföldi ösztöndíjakért, de legalábbis az angol nyelvtanárak rendszeres biztosításáért, s nemcsak Kolozsváron, de a kereszteri gimnáziumban is. És mindezt önkéntesek „bevetésével” és anyagi támogatásával tervezzük. Mert költségvetésünk mint olyan, nincs. Hazautazásainkat is, természetesen, saját zsebből fedezzük, mint annyi sürgőségi segélyt is. Látogatásaink ilyen értelemben nem „hivatalosak”, de többszáz itteni egyházközség nevében próbáljuk a segítségadás leghatékonyabb útjait kifürkészni, és aztán együtt kidolgozni, lépésről-lépésre. És közben gyönyörű videofilmeket készítettünk kultúránkról, hagyományainkról, templomainkról, gyermekeinkről. Az IARF - a Liberális Vallások Világszövetsége - és annak főtákará, dr. Robert Traer - mögöttünk áll, velünk dolgozik, véleményünk alapján szervez segítséget. S ez a nemzetek közösségének és az együttérzésnek jóleső hátterével erősít. Jövő nyáron a vallásos világ nagy ünnepségein - a Vallások Világparlamentjének századik évfordulóján - Indiában és Japánban előadásorozatot megtartására kérék fel férjemet és engem is, kit-kit a maga „területén”. Visszük Erdély üzenetét Keletre is.

Posztívan gondolkodni - hangzik a jelszó Kaliforniában. De milyen nehéz ezt életünkben otthon, Erdélyben valóra váltani, amikor az infláció világrekordot dönt, s amikor a reményt naponta húzzák ki a lábunk alól. Pedig más kapaszkodónk nincs. Remény nélkül nem lehet a holnapot se megélni. Márpedig a jövő a holnapal kezdődik, mégha csak nagyon apró lépésekkel vonszolhatjuk is magunkat előre.

Erdélyből üzenet érkezik a napsugarakkal is. És itt egyre többen értik ezt az üzenetet.

Dr. Gellérd Judit
Chico, Kalifornia

TÍZ ÁLTALÁNOS ELV,

amelynek alapján az észak-amerikai unitárius-univerzalista egyházközségek némelyike kifejti tevékenységét:

1. A vallásos érzés szabad kinyilvánítása;
2. A vallásos eszmék iránti türelmesség;
3. Az értelem és a lelkiismeret tekintélye;
4. Az igazság és annak kutatása iránti folytonosság;
5. A tapasztalás egysége;
6. Az ember méltósága és értéke;
7. A vallás etikai alkalmazása;
8. A szeretet mozgató ereje;
9. A demokratikus folyamat szükségessége;
10. A vallásos közösségek (egyházközségek) jelentősége.

Esztendővégi mormogó

... gyermekkorodból azok a ritka, angyalszárnyuhogással tele, borzongó-boldog éjszakák!
hullanak patyolat-nagy havak (legalábbis így emlékezel), és meleg-sárga lámpafény-szőnyeget terítenek az udvarokra a párás ablakok,
Énekszó zendül, felkapják s háztól házig lebegtetik a hulló havak,
Együtt az egymáshoz tartozók!
Töltötkáposzta békés illata, ... a poharakban bor gyöngyözik (most egy kortyvit a gyermeknek is szabad),
Hát akkor, szólal meg a legöregebb, bort, búzát és békességet, jó atyámfiai!
Nézed a felnőttek arcát, s halkán, melengetőn felzendül benned is a harangok szava -----
----- nagy havak hullása
még eljöhét, gyöngyözhet bor az öblös pohárban!---

... még partján az elmenő esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain,
bizony, barátaim, akik ha vagytok, nagy havak gyönyörű hullása volna ildomos, és állni e tisztaság-zuhatagban, egymás mellett és *nagyon-együtt*, és nem szólni, hiszen fölőseges így minden beszéd: tudják, *érik* az együvé tartozók egymás lelkét, gondolatait -
Nagy havak hullása még eljöhét. Gyöngyözhet bor az öblös pohárban. De vajon kiállunk-e szorosán egymás mellé, *együtt* e hózuhatagba?! vagy csak beszélünk, s mondjuk: ki kellene állnunk szorosán egymás mellé, együtt a tisztaság-zuhatagba?! de csak beszélünk, s mennél kevesebben vagyunk és mennél kevesebbek, annál többet és hangosabban, túlcitálván egymást! No nem, persze hogy nem mindközönséges hétköznapi dicsérgetésiben, merthogy sokkalta megnyugtatóbb (lehet!?) pompásan megnyert csatáinkról harsogni - mégha ilyen csatáink nem is voltak soha! -, mintsem miesnap apró vereségeinkről például, amelyek viszont voltak, vannak és lesznek is...

Még partján az elmenő esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain, nyilván nem erről van szó, *most sem erről van szó!*
mert, akárhogyan is vesszük, mégiscsak ünnepi percek ezek, mikor, partján az elmenő esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain, az ember tűnő pillanatra úgy hiheti: csakis egyedül rajta áll eldönteni, hogy a két esztendő közötti villanásnyi senkié-időből merre lép - ...hát elmegy ismét egy esztendő, s helyébe (?) egy másik érkezik. Örvendezzünk hát (?), barátaim, kik vagytok, s fogadjuk jószíval most is az érkezőt, miként eleddig is! és higgyük (el róla is), miként minden eleddig érkezőre várva (el)hitük: *jobb* lesz, mint volt az éppen elmenő, s így, minden bizonytal, többek leszünk, lehetünk!

(hát akkor, szólal meg a legöregebb, bort, búzát és békességet, jó atyámfiai!)

és higgyük (el még azt is), kedves barátaim, akik voltak, még vagytok s tán lesztek,
hogy megírjuk végre mindannyian a magunk legszebb versét, amely egyszersmind legigazabb tettünk is lesz!
és higgyük el, hogy az emberiségnek életbevágóan már csak ez a legszebb és legigazabb költemény lesz a fontos, legyen az egyetlen szócska bár, egy régen hiányzó szízfogás, egy csók, egy ölelés, egyetlen dallam, boldog kényszerület vagy éppenséggel egy - különben közönséges - szeg,
csavar, kaszapenge, fejszenyél -
Mindenre életbevágóan nagy szükségünk van most, mi tiszta, igaz és emberi!
Partján egy elfogyó esztendőnek, de lélekben már az eljövendő-új tájain,
hát *most*, ha egyetlen pillanatra is, de érkezzünk haza lelkünk zsoldár-tiszta zugába,
szaporodó sírjaink közé,
faggató-nagy csendjébe a hitnek és minden, még ki nem mondott igaz szavunknak,
hogy tisztán találhasson minket az eljövő idő,
akárha szorosán egymás mellett, *együtt* a hulló havakban, mosdatván arcunkat a ránkzúduló tisztaság-zuhatagban és lelkünket is az egymáshoz tartozás, egymásért létezés erőt adó hitében, és fölőseges már minden beszéd, hisz tudjuk, érezzük pontosan egymás együvé tartozó, csak-együtt-erős lelkét, hitét!

különben mit ér az eljövő idő?!
különben mit érünk mi magunk?!...

A székely székek

A székely területek közhatóságai mintegy öt évszázadon át a székek voltak. Udvarhelyszék a Nagy Küküllő felső völgyében, Marosszék a Maros és a Nyárad völgyében, Csík-(Gyergyó-Kászón)szék az Olt és a Maros felső völgyében, Sepsiszék az Olt és a Feketeügy közötti síkságon, Orbaiszék a Feketeügy bal partján, Kézdiszék a Kárpátok íve alatt. Aranyosszék pedig az Aranyos völgyében helyezkedett el. A 17. század elején Sepsiszék, Orbaiszék és Kézdiszék Háromszék néven egyesült.

Néhány széken belül kisebb közigazgatási egységeket, ún. fiúszékeket hoztak létre: Sepsiszéken belül Miklósvárszéket, Csíkszéken belül Kászonszéket és Gyergyószéket, Udvarhelyszéken belül pedig Keresztúrszéket és Bardócosszéket. A fiúszékek maguk választották hadnagyait és székbíráikat. Marosszék fiúszéke, Szereda nem önálló közigazgatási egységként, hanem csupán alsóbb fokú törvényszékként működött.

A székelyek lakóterületeit a 14. század közepéig földnek (terra), ritkábban vidéknek (districtus) nevezték a források. A szék elnevezés viszonylag kései, az első adat 1366-ból való, és Sepsiszékre vonatkozik. A 14. század végén már szerte Erdélyben a szék (sedes) a székelység önkormányzati szerve. Széknek nevezték egy vidék tanácskozó és ítélkező testületét és az általa irányított közigazgatási egységet is. A testület legfőbb feladata a jogszolgáltatás volt, amit a hadnagy, a székbíró és a vének (a legtekintélyesebb családők) végeztek közösen. A szék teendői közé tartozott a székelyek katonai felkészültségének folyamatos ellenőrzése, a közbiztonság fenntartása, a törvénysértők utáni nyomozás, az elfogottak megbüntetése és az ökorádó behajtása is. Az első tisztségviselő - egyben katonai vezető - elnevezése nem egyöntetű. Említik maior exercitus, capitaneus primipilus néven, a magyar nyelvű forrásokban pedig hadnagyként vagy főhadnagyként szerepel. Az 1562. évi székely felke-

Székelyudvarhely ősi címere

lés után a székek katonai tisztségviselője a fejedelem által kinevezett kapitány lett, s a hadnagyi funkció megszűnt.

A hadnagyt és a székbírókat még a 16. század első felében is nemenként és áganként választották. A 6 nem 24 ágának képviselői felváltva viselték a tisztséget, de betöltésük ekkorra már lófőőséghez, azaz birtokhoz volt kötve. A választott tisztségek mellett már a 15. században megjelent a királybíró (iudex regius) funkciója. A királybíró a székelyek ispánjának embere volt: királyi hatalmat képviselő és ellenőrző szerepe mellett az ispánt illető adókat hajtotta be. Az erdélyi fejedelemség megalakulása után teljhatalommal felruházott hatósággá vált. A székelyek ispánja gyakorolta a központi hatalmat. Az ispánt a király nevezte ki, először inkább magyarországi, később pedig erdélyi főnemesek, de soha sem a székelyek közül. Hunyadi Jánostól kezdve maguk az erdélyi vajdák, majd fejedelmek viselték ezt a méltóságot. A székely székek 1562 előtt csak a három rend székelyeinek összességén, a székely nemzeten keresztül léptek kapcsolatba a központi hatalommal. A székelység az erdélyi szász univerzitással, a vármegyékkel és az állammal szemben - belső tagoltságától függetlenül is - egységes közösségként lépett fel.

Páll Antal Sándor

A BIBLIA VILÁGA

Jézus születése

Augusztus római császár parancsot adott ki, hogy írják össze a birodalom lakosságát, mindenkit abban a városban, ahonnan a nemzetsége származott. Megbolydult az egész ország, Palesztina népe is: ki tévén, ki számaron, ki gyalog igyekezett, hogy eleget tegyen a parancsnak. József és Mária is elindultak a galileai Názáretből a júdeai Betlehem felé. A város telistele volt már emberekkel, nem találtak szállást sehol. Végül egy barlangszerű istállóban pihentek le. Azon az éjszakán megszületett Jézus. Az édesanyja, Mária, bepólyálta, és egy jászolba fektette le.

Azon a vidéken a pásztorok állataikkal együtt a szabad ég alatt tanyáztak, s örködtek éjszaka a nyájuk mellett. Váratlanul nagy fényesség jelent meg előttük. Nagyon megijedtek, de Isten angyala így szólt hozzájuk:

- Ne féljete! Imé, hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz: Megtartott született ma nektek, az Úr Jézus, a Dávid városában. A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban!

A fényesség tovább növekedett, egész sereg angyal jelent meg, akik hangosan énekelték:

„Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát!”

Amikor az angyalok elmentek, a pásztorok tanakodni kezdtek:

- Vajon, hogyan történt ez? Nézzük meg! Menjünk el egészen Betlehemig!

Sietve elindultak, és megtalálták a bepólyált kisgyermeket a jászolban, éppen úgy, ahogyan az angyal mondta nekik. Elmondták az üzenetet Máriának és Józsefnek és mindazoknak, akik ott voltak. Aki csak hallotta, elcsodálkozott rajta.

Akkor történt, hogy három különös ember utazott Napkeletről Jeruzsálem felé. Három tudós, bölcs férfi, akik ládával megrakott tevéken igyekeztek a város felé. Amikor odaértek, ezt kérdezték:

- Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát, amikor feltűnt

az égen. Eljöttünk, hogy tisztességet tegyünk neki.

Zűrzavar támadt a királyi palotában, sőt az egész városban is. Heródes király ugyanis semmit sem hallott a most született gyermekről. Összehívatta írástudóit és a főpapokat, hogy megkérdezze őket, hol születhetett ez a király? Ők a próféták írásait idézték:

- A júdeai Betlehemben kell megszületnie!

Heródes gonosz tervet eszelt ki. Titokban tanácskozott a három bölcs férfival. Meghagyta nekik, hogy menjenek Betlehembe, és szerezzenek pontos értesülést a kisgyermekről. Majd ő is ki akarja fejteni hódolatát - mondta nekik.

A bölcsek elindultak a csillag nyomában, amely eddig is vezette őket. A csillag megállt az istálló felett, ahol a gyermek volt. Bementek, s ott találták a gyermeket Máriával és Józseffel. Kinyitották kincsesládáikat, letették eléje királyi ajándékaikat: aranyat, tömjént és mirhát.

Azután elindultak visszafelé. De mert álomban Isten figyelmeztette őket, hogy Heródes szándékai gonoszak, más úton tértek haza.

Heródes nagy haragra lobbant, hogy a bölcsek túljártak az eszén, de nem tett le gonosz tervéről. Csak annyit tudott, hogy egy fiúgyermek személyében rejtőzhet a zsidók eljövendő királya, ezért szörnyű parancsot adott ki: meg kell ölni minden kétéves, vagy annál fiatalabb kisfiút! Betlehem és környéke megtelt az édesanyák zokogásával és jagatásával.

Isten azonban nem hagyta megvalósulni Heródes tervét. Az angyal üzenetet hozott Józsefnek álmában:

- Kelj fel, vedd a gyermeket és az anyját, menekülj Egyiptomba, és maradj ott, mert Heródes halálra fogja kerestetni a gyermeket.

József felébredt, és hitt az álmában hallott szónak. Még azon az éjszakán elindultak Egyiptom felé.

Amikor aztán Heródes király meghalt, a család visszatért Egyiptomból Názáretbe.

József Attila

Betlehemi királyok

Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.

Lángos csillag állt felettünk,
gyalog jöttünk, mert siettünk,
kis juhocska mondta - biztos
itt lakik a Jézus Krisztus.

Menyhárt király a nevem,
Segíts, édes Istenem.

Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.

Úgy hallottuk, megszületél,
szegények királya lettél.

Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!

Gáspár volnék, afféle
földi király személye.

Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.

Főtt kolbászunk mind elfogyott,
fényes csizmánk is megrogyott,
hoztunk aranyt hat marékkal,
tömjént egész vasfazékkal.

Én vagyok a Boldizsár,
aki szerencseny király.

Irul-pirul Mária, Mária,
boldogságos kis mama.

Hulló könnye záporán át
alig látja Jézuskáját.

A sok pásztor mind muzsikál.

Meg is kéne szoptatni már.

Kedves három királyok,
jóéjszakát kívánok!

Bornemisza Endre

Karácsonyi fény

Heródes! Krisztus született,
készülhetsz a leszámolásra!
Jöhet a véres éjszaka,
eljön gáztetted számadása.

Éjben felsíró kisdedek
kopóid kardhegyén kimúlnak.
Undok, gonosz fej, ráncaid
nem tetszenek az égi Úrnak.

Heródes! Tudd, a kisded él!
Meglásd, gáztetted csödbe fullad,
karácsony egén az a fény,
az a csillag - rettegj! - kigyulladt.

EGYHÁZI HÍREK

A Zsinati Főtanács december 2-3-án tartotta rendes ülését a magyarsárosi egyházközség templomában. A Zsinati Főtanács tárgysorozaton szerepeltek: elnöki megnyitó, amelyet Jenei Dezső főgondnok mondott; a püspöki jelenés, az Egyházi Képviselő Tanács általános jelentése és az egyház gazdasági ügyei. A Zsinati Főtanács alkalmával megtörtént az esküt még le nem tett főtanácsi tagok eskütétele, egyházköri választások bejelentése, tiszteletbeli címek adományozása. A Zsinati Főtanács Gálfalvi Sándort választotta főgondnokká. Elfogadást nyert Szentegyháza leányegyházközségének önálló egyházközséggé alakulása, valamint a szászánadasi és a nyárádszeredai leányegyházközségek társegyházközséggé alakulása. Főtanácsi istentisztelet keretében 4 lelkész szentelték fel: Fekete Levente sepsiköröspataki, Léta Sándor petrozsényi, Fóris F. Zoltán újszékei és Kelemen Levente oklándi lelkész. A Főtanács alkalmával, este, Farkas László korondi (Róm 8,19) lelkész tartott istentiszteletet; másnap délután pedig Lakatos Gyula (Jn 9,39-41, Lk 18,41-43) homoródkarácsonyfalvi lelkész. Lelkészszenvedő beszédet dr. Kovács Lajos püspök (Mt 5,14-16), úrvacsorai ágendát Máthé Sándor olthévízi lelkész, a felszentelt lelkészek nevében Fekete Levente sepsiköröspataki lelkész mondott beszédet. Az énekezési teendőket mindkét alkalommal Bögözi Molnár Erzsébet marosvásárhelyi énekező látta el. A Zsinati Főtanács közös vacsorával fejeződött be, amelyen a hagyományos Berde-serleggel Gálfalvi Sándor új főgondnok mondott pohárköszöntőt. A Zsinati Főtanács a magyarországi unitárius egyházat Bartók Béla főgondnok és Bencze Márton püspökhelyettes képviselték.

Az Egyházi Képviselő Tanács negyedik évnegyedi ülését november 19-én tartotta, amelynek napirendjén a Zsinati Főtanács előkészítése szerepelt.

A székelykeresztúri egyházkör október 6-án Firtosmartonosban tartotta évi rendes közgyűlést, amelyen megválasztásra került az esperes évi jelentése, valamint a hozzá kapcsolódó részjelentések. Megtörténtek a választások, amelyeknek eredményeként esperes Báró József székelykeresztúri lelkész, köri felügyelőgondnok dr. Molnár István és Gálfalvi Sándor, egyházköri jegyző Szombatfalvi József csehétfalvi lelkész lett. Az egyházköri közgyűlés alkalmával tartott istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Tötök István medeséri gyakorló segédlelkész végezte.

A harmadik negyedévi lelkészköri értekezletet a következők szerint tartották az egyházkörökben: a kolozs-tordai egyházkör október 9-én, Komjászegezen (a lelkészi szolgálatot Pap László

bágyoni lelkész végezte); a maros-küküllői egyházkör október 6-án, Segesváron; a székelykeresztúri egyházkör október 14-én, Szentábrahámban; a székelyudvarhelyi egyházkör október 14-én, Homoródszentpálon; a sepsiszentgyörgyi egyházkör október 2-án, Brassóban. Az értekezleteken két-két előadás hangzott el: Balázs Ferenc: Az új ember vallása (2. rész) és dr. Erdő János: Az unitárius vallástanítás módszerei.

A negyedik negyedévi lelkészi értekezlet csak három egyházkörben tartották meg. A székelykeresztúri egyházközségben november 10-én, Székelykeresztúron; a székelyudvarhelyi egyházkörben november 11-én, Székelyudvarhelyen; a sepsiszentgyörgyi egyházkörben november 12-én, Olthévízen. Az előbbi két egyházkörben Gálfalvi Sándor tartott előadást: A vallástanítás módszere, szerkezete és folyamata címen; a sepsiszentgyörgyi egyházkörben Máthé Sándor olthévízi lelkész angliai útjáról számolt be.

Kelemen Levente marosvásárhelyi segédlelkész kinevezést nyert november 1-i hatállyal, rendes lelkészi minőségben, az oklándi egyházközségbe. Beiktatójára december 13-án került sor, amelyen egyházi központunkat András György előadótanácsos képviselte.

Ilkei Árpád gyakorló segédlelkész október 1-től kinevezést nyert a homoródújfalusi egyházközségbe.

A teológiai évnnyitó istentiszteleten, október 4-én, a templomban dr. Kovács Lajos püspök prédikált. Ugyancsak október 4-én délután tartották meg az évnnyitót az Intézetben is.

A romániai Szász Evangélikus Egyház október 16-18-án ünnepelte megalakulásának 450. évfordulóját, amelyen egyházunkat dr. Kovács Lajos püspök és András György előadótanácsos képviselték.

Ökuménikus istentiszteletet tartottak október 25-én a kolozsvári Szent Mihály templomban. Ugyancsak itt ökuménikus istentisztelet volt december 6-án is, néma tüntetéssel egybekötve, Mátyás király szobrának meggyalázása ellen. Egyházunk részéről mindkét alkalommal dr. Kovács Lajos püspök mondott beszédet.

A Dávid Ferenc Egylet felolvasó ülést tartott október 18-án, amelyen Török Tamás író Dávid Ferenc a magyar irodalomban címen tartott előadást. December 13-án Egyed Emese tartott előadást a karácsony megünnepléséről.

Unitárius Közlöny. A Keresztény Magvető melléklete

Kiadja az Unitárius Egyház

Szerkesztőbizottság: Molnos Lajos főszerkesztő,

dr. Szabó Árpád felelős szerkesztő, dr. Rezi Elek

Szerkesztőség és Kiadóhivatal: 3400 Kolozsvár,

December 22 sugárút, 9. szám

Postafiók: 24. tel: 11-52-71

Nyomdai előkészítés a kolozsvári Szabadság Kft. TEXTLINE rendszerén

Műhelyvezető: Szabó Gyula

Nyomtatva Kolozsváron az Ardealul Nyomdában

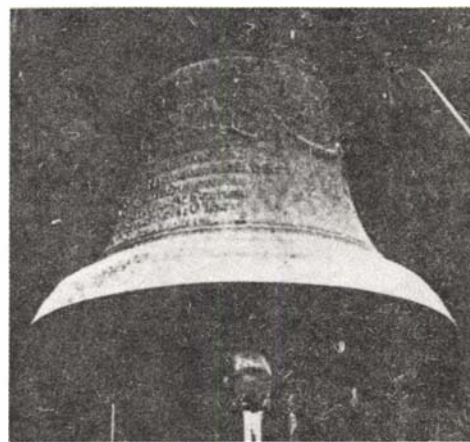
Igazgató: Ion Manole

A Teológiai Intézetben október 1. és december 18. között tartották az első félévi előadásokat. Teológiai hallgatóink a karácsonyi ünnepek alkalmával légációs szolgálatokat végeztek.

A magyarországi televízió 20 perces műsort készített az unitárius egyházzól, amelynek keretében dr. Kovács Lajos püspök és dr. Szabó Árpád rektor adott intejt, valamint a teológiai hallgatók szolgáltattak rövid műsort.

Teológiai hallgatóink Dávid Ferenc-ünnepélyt rendeztek november 15-én, amely alkalommal Kovács Sándor V. éves hallgató végezte a szószéki szolgálatot.

Özv. Simén Dánielné, sz. Mérés Aranka 73 éves korában, november 10-én, Kolozsváron elhunyt. November 12-én temették a Házsongárdi temetőbe. A temetésen a lelkészi szolgálatot Szabó Dezső lelkész végezte. Nyugodjék békében.

Az igazak emléke áldott

Meghatón szép emberi vonás az emlékezés és emlékéllátás. Általa kifejezésre jut az az örök emberi reménység, hogy halálunk után sem lehet az enyészeté, ami célt és tartalmat adott életünknek, ami értékessé és élni érdemessé tette azt. A szép, jó és igaz munkálása, a szeretet életszépítő hatalma és áldozatos szolgálata kitörülhetetlenül élnek nemcsak a mi szívünkben, de, a költő szerint „Isten szívében” is.

1991. szeptember 8-án költözött az örökkévalóságba dr. Ferencz Józsefné Kaáli Nagy Magda, a magyarországi Unitárius Egyház mindannyiunk által tisztelt nyugalmazott püspökének a felesége. Annak a Kaáli Nagy családnak a leszármazottja volt, amelynek múltja szorosán kapcsolódik egyházunk történetéhez. Ha másra nem, gondolunk itt Kaáli Nagy Elek főgondnokunkra, aki nehéz, próbáló időben állt egyházunk élén. A Főtisztelendő Asszony nemcsak övéért élő hűséges feleség és áldozatos szívű édesanya volt, de őseitől örökölt hitével, kedves szelídségével szolgált a egyházat is.

Az évforduló alkalmával a család úgy kívánja kifejezni Isten iránti háláját az Ő életéért és szolgálataért, hogy emlékéllátásban egyházunk közösségének akar szolgálni. Lapunk anyagi nehézségeiről tudomást szereztvén, drága szerettük, ahogyan a család tagjai és barátai becézték, Mókus emlékére, gondjaink enyhítésére 30.000 lejt adományoztak.

A Szerkesztőség nevében hálásan köszönjük a példa követésére ösztönző adományt, s kérjük Istent, áldja meg megboldogult testvérünk emléket, és áldása nyugodjon meg az élők emlékeztén és életén.

Az Unitárius Közlöny szerkesztői, munkatársai és olvasói